

associació de dones periodistes

juny 2003 núm. 11-25

dones

Juristes,
amb el dret a les mans

Pacifisme i Dones

Per **Meritxell Benedí**

1848 Seneca Falls

Convocada per exigir el reconeixement de les dones en termes d'igualtat respecte els homes, moltes de les fundadores i assistents havien iniciat la seva participació i conscienciació política en la lluita contra l'esclavatge als Estats Units.

1915 Congrés de l'Haia

Fundat per més de 1.300 dones d'Europa i Amèrica del Nord originàries de països que estaven enfrontats o eren neutrals davant la I Guerra Mundial, i presidida per Jane Addams, tenia la finalitat de protestar per les morts i la destrucció que aquest conflicte provocava. Consensuaren i instaren els governs a practicar 20 resolucions a curt i llarg termini, d'entre les que destaquen l'exigència de la finalització de la guerra, la negociació de les diferències, la prevenció de les guerres, la creació de fundacions internacionals que asseguressin la pau, la igualtat, a més d'oferir-se per la tasca de mediació entre nacions.

1919 Congrés de Zuric

Denunciava els termes finals del tractat de pau entre França i Alemanya com un cultiu per un nou conflicte armat entre ambdós països. A més, es va decidir la creació d'un comitè permanent, el *Women's International League for Peace and Freedom* (WILPF- Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat), per tal de conciliar dones de diferents països, ideologies polítiques, filosòfiques o religioses per estudiar i fer conèixer les causes de les guerres i treballar per la pau permanent.

1989 Jerusalem Link

Bat Shalom i *The Jerusalem Center for Women* són dues associacions feministes i de dones que han unit els seus esforços per tal d'aconseguir la fi del conflicte entre Israel i Palestina, que passa pel reconeixement de Palestina per part d'Israel.

1991 Dones de Negre

Dones de Sèrbia, Vojvodina i Montenegro que, en el context de les guerres balcàniques, iniciaren les seves protestes contra el règim de Milosevic sortint al carrer vestides de negre. Encara mantenen les seves activitats i continuen denunciant la cultura militarista, la desigualtat homes/dones i la persistència a la societat sèrbia d'actituds pròpies de la ultradreta.

1993 Dones x Dones

A Catalunya, un grup de dones inicien amb una gran manifestació a Barcelona les seves activitats en contra de les violacions comeses en la guerra dels Balcans. Treballen en l'anàlisi, la reflexió i la denúncia de la violència en contra de les dones en els conflictes armats, a partir de xerrades, debats, escrits, concentracions i manifestacions en les que donen suport als grups que treballen per aconseguir una pau justa i una solució dialogada.

1996 Northern Ireland Women's Coalition

Creada per unionistes i nacionalistes amb la intenció de reconciliar les dues comunitats des de l'experiència de les dones d'Irlanda del Nord per tal de crear una nova manera de participar en la política. Funciona com un partit polític i actualment té representació a l'Assemblea d'Irlanda del Nord i a alguns ajuntaments.

1999 I Conferència Panafricana de Dones per una Cultura de la Pau i la No Violència - Zanzíbar

Organitzada per la UNESCO, hi van participar més de 300 representants del món polític, acadèmic, pacifista i membres d'organitzacions no governamentals de 49 països africans, 6 europeus i nord-americans, de les Nacions Unides i d'altres institucions internacionals amb la intenció de reforçar i potenciar la presència de les dones en la societat i aprofundir en la cultura de la pau.

Vida associativa

Que no contemplativa, res més lluny que la quietud en el treball d'una associació! Les dones que col·laboren en el dia a dia o en els projectes puntuals que les associacions porten a terme, treballen intensament des del voluntarisme i sovint des del cansament, perquè les dones administrem un temps escàs, ple a vessar d'activitats.

Si ens atenem a les dades podríem pensar que l'associacionisme femení gaudeix d'una salut excel·lent. A Catalunya, en l'últim decenni, els grups s'han triplicat i ara arriben a 780, segons dades que facilita l'Institut Català de la Dona. I a l'Estat espanyol hi ha 5.000 associacions de dones, atès l'estudi que ha dirigit la sociòloga Soledad Murillo. Però la quantitat no és garantia d'efectivitat ni d'avançar en el reconeixement i l'exercici dels nostres drets, sobretot perquè el nombre de sòcies no arriben al 5% del total de la població femenina i perquè dos tercers parts de les associacions (més de 3.000) no es declaren feministes.

Si ens demanem en quina mesura aquests grups aconseguen fer visible l'acció de les dones a la nostra societat, ens trobarem que les associacions a part d'atomitzades, i de no ser reivindicatives, estan força tancades en elles mateixes, i quan se'ls pregunta per la possibilitat de rendibilitzar políticament el seu esforç, el 80% expressen que no desitgen pactes amb altres associacions ni veuen la necessitat de col·laborar per assolir objectius comuns. Per no parlar del què passa dins dels grups...L'informe que estem comentant detecta les dificultats de les dones per reconèixer el lideratge i assenyala com la incomoditat femenina en relació al poder alimenta les resistències a atorgar autoritat a les dones que són en un càrrec representatiu. El diagnòstic és, doncs, agredolç: cada cop hi ha més associacions, però són menys reivindicatives i més lúdiques o bé dedicades a l'atenció de necessitats diverses (ajudar, assessorar, cobrir carències), com una extensió de les activitats domèstiques, mentre les seves sòcies no semblen interessades en jugar un paper protagonista en la transformació de la societat. ■

sumari

2 elles també hi eren

Grups pacifistes

Per Meritxell Benedí

4-13 quan totes les dones

Juristes, amb el dret a les mans

Per: Marta Ortega

Fotos: Esther Sanromà

14-15 així ens veuen, així ens va

Ni portades, ni opinió, ni entrevistes

Anàlisi: Joana Gallego

Gabriela Cañas, premi La dona a la Unió Europea

Text: Montserrat Puig

16-17 10 anys dels premis de l'ADPC

10 anys de collita de cards i lliris

Text: Esther Molas

18-19 pensar en clau del XXI

És un símptoma d'igualtat que les dones facin la guerra?

A càrrec de Xavier Giró i Almudena Martínez

Il·lustració: Pablo Pane

20-21 dones que remenen les cireres

Tina Rosenberg

Text: Elena Tarifa

Fotos: Esther Sanromà

22-25 l'administració administrada

Coordinada per Marta Corcoy

26 europa a l'abast

On són les dones en la Convenció Europea?

per Àngels Espuny

30-31 a favor de totes

Els drets de les dones

Per Aída Palau

Amazone

Per Elena Tarifa

34 el talòs d'Aquil·les

Per Joana Gallego

35 fina lsegura, periodista d'altura

Guió: Joana Gallego

Il·lustració: Aina Albí

Altres seccions:

sofregit cultural, per Esther Molas

l'estenedor d'idees

de cara a la paret

la gata Lina

FOTO ESTHER SANROMA

Juristes, amb el dret a les mans

Les dones llicenciades en dret tenen un ampli ventall de possibilitats per a desenvolupar-se professionalment, tot i que el perfil més popular sigui el d'advocada. L'univers possible per a una recent llicenciada inclou la dedicació a la docència i recerca, la judicatura, fer de procu-

radores, treballar en l'administració pública com a tècniques, fiscals, notàries... Les protagonistes d'aquest reportatge ens relaten les seves trajectòries professionals i els motius pels quals varen decidir-se per una de les moltes vies d'exercir el dret.

Per **Marta Ortega**

Advocades

L'advocada Teresa Cervelló assegura que professionalment ha estat sempre al mateix lloc: "L'exercici liberal de l'advocacia que, des l'any 1973, vàrem començar a tirar endavant tres amigues i dos amics que acabàvem la carrera amb molta il·lusió i ganes de treballar. Compartíem idees (tenint en compte l'època, més que idees en podríem dir ideals) i enteníem de la mateixa manera la forma d'exercir la professió. Encara avui continuem junts al despatx".

Respecte al perquè aquesta opció professional dins del dret i no una altra, Cervelló diu que mai se li havia passat pel cap fer una altra cosa, perquè es tracta d'una

professió que pot incidir directament en diferents aspectes socials i ajuda a les persones a resoldre determinats conflictes. També l'actitud personal hi va comptar: "En el fons hi havia una certa dosi de rebel·lia, perquè als anys 60 semblava que a una noia li esqueia més un altre tipus de professió, i l'advocacia, en el sentit de professió liberal, estava reservada als homes. M'agradava el repte." S'ha de tenir en compte que en aquell moment les dones no podien ser jutges i, per tant, aquesta opció ni se la va poder plantejar.

Marisa Fernández, actual presidenta de l'Associació de Dones Juristes, va arribar al dret perquè és una forma de resolució pacífica dels conflictes. "La norma m'apas-

siona, i està relacionada amb la Sociologia, i tot el que és social, m'interessa". Es va incorporar a la carrera ben conscient de què volia ser advocada, encara no havia acabat cinquè curs i ja tenia despatx, potser perquè va començar estudiar als 25 anys. És especialista en casos de transexualitat des que va guanyar el seu primer cas l'any 1986. Des de sempre, la seva sensibilitat feminista l'ha fet dedicar-se a la defensa dels drets de les dones, i especialment, en contra de la violència de gènere. "Un terme que es dilueix i s'ha passat a conèixer com a violència domèstica", afirma la lletrada i afegeix que la violència de gènere és un terme molt més ampli que necessita d'un servei específic.

L'advocada Anna Marginet, que pertany a una generació més jove, de la promoció 1990-1995, explica el seu cas: "Vaig arribar al lloc que ocupo passant prèviament per una passantia a un despatx d'una advocada gairebé dos anys i mig, però com que jo era de Berga i el despatx on treballava em quedava molt lluny, vaig decidir iniciar la meua carrera professional a Berga, coincidint en què dues companyes més també buscaven despatx per compartir". En canvi, el cas de l'Aurora Prunés, companya al despatx de Marginet, va ser més circumstancial, doncs la seva intenció era arribar a la judicatura.

El treball dins de l'administració pública

Montserrat García treballa dins de l'Administració Pública des de fa uns vuit anys i explica així la seva experiència: "He estat set anys i mig en el Departament de Política Territorial i Obres Públiques, les tasques del qual poca relació tenen amb l'àmbit dels drets de les dones".

Va entrar en aquest àmbit de forma casual, però n'està totalment satisfeta. "Un cop dins, em sento molt contenta i crec que és un dels àmbits laborals on les dones podem desenvolupar una tasca professional molt bona, a més de tenir una vida personal òptima", afirma García que destaca l'interès del seu lloc de treball: "Pels avantatges laborals que tenim les funcionàries, com horaris dignes i baixes per maternitat respectades". Segons explica, la via d'accés a l'Administració s'efectua segons el principi de mèrits i capacitats (reconegut a l'article 103 de la Constitució Espanyola), i això ha permès que moltes dones hi puguin accedir sense haver de patir discriminacions per raó de sexe en l'accés al treball.

L'opció de Montserrat Serrallonga, actualment Tècnic jurídic a l'Ajuntament de Barcelona, també van ser les oposicions per accedir a una plaça pública, aquesta vegada dins de l'Ajuntament de Barcelona. En l'inici, però, va concursar per a un càrrec molt diferent al d'advocada: "Quan estudiava tercer de Dret, vaig tenir l'opunitat de fer oposicions a l'Ajuntament de Barcelona com a auxiliar administratiu. Vaig pensar que això em facilitaria arribar després a Tècnic en Dret, i l'horari era només al matí. Si tenia les tardes lliures, podria dedicar-me a altres activitats, a més de la casa, ja que la meua

FOTO ESTHER SARRONA

Enriqueta Terol, al despatx de la secretaria judicial

mare em necessitava. Però va resultar que a l'Ajuntament només volien les dones per a càrrecs administratius i no tècnics. I després d'acabar la carrera amb Excel·lents, em varen suspendre dues vegades per a Lletrat (amb l'excusa oral de què era una noia), i malgrat que ja exercia com a tal en el Negociat de Plus Vàlua, encara que no en cobrés. Però, a la tercera va la vençuda, i després d'arribar com a regidor el professor Entrena Cuesta, va dir que això no podia ser, i que les dones també havien d'arribar a ser tècnics, i em varen aprovar".

Secretaria judicial

El cas de la jutgessa del Tribunal de Menors, Enriqueta Terol, és totalment vocacional, segons el seu relat: "Amb 15 anys ja tenia clar que volia ser jutgessa del Tribunal de Menors. En aquella època anava a les conferències de l'IRES i allí vaig escoltar el senyor De Valenciano, que em va motivar a ficar-me en aquest món. Així que vaig preparar oposicions per a jutge i, com que el programa era el mateix en aquella època, per a secretari. Em vaig presentar a secretari en primer lloc i vaig treure les oposicions. Un cop tretes, m'agrada ser secretària judicial i per això lluito junt amb els companys per reivindicar la reconsideració de les capacitats tècniques i processals". Terol descriu l'exercici del dia a dia de la secretaria judicial: "En general, sóc una fedatària pública i tècnica del dret processal infrautilitzada i en particular, en el Deganat de Barcelona sóc una cap de personal amb 150 funcionaris al meu càrrec, i juntament amb el degà gestiono serveis diferents del Deganat. M'encarrego de la gestió dels gairebé 200 jutjats unipersonals de

FOTO ESTHER SANROMÀ

Barcelona. Per raó del càrrec també sóc la secretària de la Junta Electoral de Zona i del Tribunal de Censos. Per tant, em considero una Supersecretària Judicial, penjada diàriament al telèfon i a l'ordinador per donar solució als problemes que sorgeixen dia rere dia, que són molt variats i complexos, i en ocasions de difícil solució, especialment quan no depenen de mi ni de l'equip que gestiono".

La judicatura

Matilde Aragó, que treballa al Jutjat del Social de Barcelona, és especialista en dret laboral i en temes de pensions de viduïtat, es va inclinar a fer oposicions per a jutge després de provar altres opcions. "Abans de decidir-me per l'oposició vaig exercir com a professora de formació professional en una escola municipal, per concurs-oposició. Crec que la decisió de dedicar-me a la judicatura em va venir per les dificultats d'accedir a l'exercici lliure de la professió d'advocada, i també en no satisfer-me del tot la docència, a banda de la necessitat de tenir una feina estable", explica la jutgessa.

Procuradores

Actualment, l'accés a l'exercici de les procuradores es fa a través del Col·legi de Procuradors i Procuradores", tal i com explica Dolors Ribas, procuradora de Sabadell:

"Una vegada acabada la carrera de dret es fa un curs d'habilitació que et permet col·legiar-te i exercir". Ribas va començar en l'ofici una mica per accident, però des del primer contacte la professió li va atraure. "Per mi, la professió era innovadora i m'agradava la gestió del procediment i el contacte amb l'administració de justícia", afirma. Primer va muntar despatx a Olot l'any 1981 i des del 1984 exerceix a Sabadell. Ribas descriu la seva tasca com de representació davant de l'administració de Justícia: "I també ens dediquem al control, a la gestió davant del jutjat". Quan li comentem la gran quantitat de dones procuradores respecte al nombre d'homes explica que, en general, en l'àmbit de l'administració de justícia, les dones trepitgen més fort cada dia i aventura una hipòtesi: "Potser perquè ens atrau la figura jurídica".

Feminitzar l'exercici del dret

Actualment, està canviant el perfil professional a la carrera judicial, de forma que el percentatge de dones que entren és un 60% superior al d'homes. La jutgessa Matilde Aragó ho explica: "El canvi de perfils professionals ha estat evident en els darrers anys, ja que opositen moltes més dones a judicatura i fiscalia pel torn d'oposició lliure".

Aquest fet, però, de moment no està reflectit en les altes instàncies. Segons explica Aragó, al Tribunal Suprem va entrar per primera vegada una dona el darrer any i segueix així: "Per tant, la judicatura és més femenina només en la tropa, no en els tribunals superiors, que són els que creen doctrina i jurisprudència, i que en definitiva canvien la interpretació". Respecte a les advocades també es constata als jutjats que cada dia hi ha més dones joves i "cada dia més ben preparades", afirma Aragó.

Pel que fa a si les advocades, pel fet de ser dones, poden fer un dret diferent al que tradicionalment han fet els homes, Cervelló creu que en algunes branques sí, i en d'altres no: "En dret de família, laboral i penal, és a dir, quan es tracta de resoldre qüestions legals que tenen a veure amb la vida social i familiar, la dona jurista pot aportar un punt de vista propi i diferent del masculí que afavoreixi la igualtat, la defensa dels drets de la dona. En altres branques no tant. Penso en una reclamació d'un deute, o en un conflicte hereditari... Tot això té poc a veure amb la sensibilitat".

Del mateix parer és Matilde Aragó, qui opina que a la vida quotidiana les dones professionals estan més presents en les activitats de cura familiar a tots els nivells: "Això ens fa comprendre millor la societat i ens dóna una òptica diferent a l'oficialment masculina, que és la que ha dominat sempre el món del dret. El problema és que moltes vegades les mateixes dones ens veiem pressionades a usar els mecanismes de l'altre gènere, perquè són els que es vinculen a la imatge tradicional, al prestigi, a l'èxit professional, a la seguretat, etc."

Segons l'advocada Anna Marginet, més que diferències a l'hora d'exercir entre homes i dones, el que marca és el caràcter de les persones. Creu que resulta importantíssim el fet que a les advocades no els és tan difícil explicar els assumptes familiars a una dona que el que li pot resultar a un advocat home.

Sobre aquesta qüestió, l'Aurora Prunés diu que les dones tenen més facilitat de posar-se al lloc de les altres persones, així com una intuïció també més accentuada. Això ajuda tant a negociar, perquè potser detecten més aviat què volen els altres, com a l'hora de la mediació.

En opinió de Serrallonga, la tècnica de l'Ajuntament de Barcelona, hi ha una diferència bàsica entre la forma d'exercir professionalment un home i una dona, i és que les dones són polivalents: "En canvi, els homes necessiten sempre una secretària al seu servei, i si no la tenen, estan perduts".

Montserrat García, que treballa dins de l'Administració Pública, explica que, fins fa relativament poc, les seves caps han estat sempre dones i amb molt bon resultat. Un dels motius és que la distribució i organització del treball del grup ha estat sempre més racional: "No es posen reunions en horaris absurds".

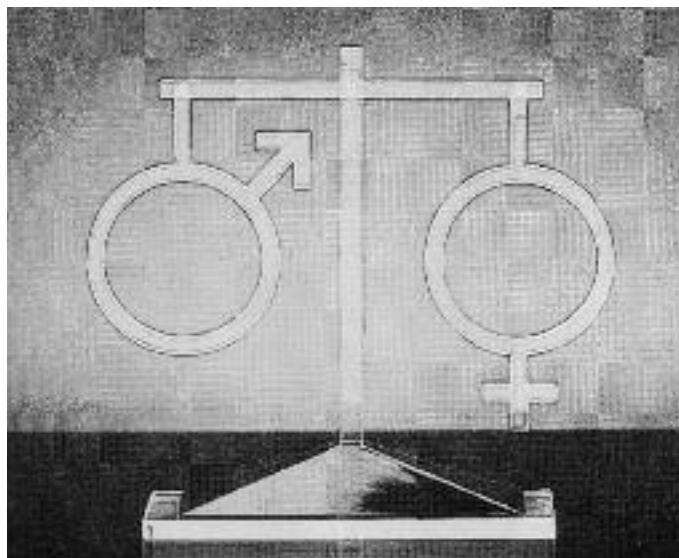
Per la jutgessa Aragó: "Les dones poden incorporar una altra visió i, és més, considero que tenim l'obligació moral de fer-ho, ja que s'ha d'aprofitar la sensibilitat per apreciar la realitat social de manera diferent per introduir-la en la vida jurídica, i en la interpretació de les lleis, tal com diu l'art. 3 del Codi Civil. És evident que la realitat social vista des d'una òptica d'un gènere o un altre no coincideix". Per això, assegura, que per aconseguir un canvi cal reinterpretar la realitat per evitar la marginació social de la dona. Un actitud que té els seus costos, com explica la jutgessa: "Fer les coses de forma diferent comporta estar sotmesa a una crítica de la societat majoritària en el món del dret que és força conservadora i d'ideologia masculina".

Fernández, advocada i presidenta de Dones Juristes, és de la mateixa opinió: "Les dones, pel fet de ser dones, no ho fan diferent, però des de la sensibilitat feminista és possible, perquè una de les coses fonamentals de la llei és la seva aplicació i interpretació, i és aquí on sí hi podem fer molt". Per ella el problema és que qui tracta amb el dret, s'ho pren de manera molt solemne i llavors costa innovar: "I, sobretot, el que passa és que has de tenir en compte el client, el nostre objectiu és la defensa de persones. I per a mi la finalitat no justifica els mitjans. El petit objectiu és més important que l'avantguarda de res".

Aportant la perspectiva de gènere

Tant la interpretació des de la perspectiva de gènere com l'accés als càrrecs de decisió, semblen qüestions decisives per canviar el dret. En aquest sentit, Cervelló diu: "S'ha de canviar la màquina pesada de la interpreta-

ció, i això és un procés difícil. La darrera interpretació és la que es fa pels Tribunals Superiors de Justícia, i especialment en la jurisprudència del Tribunal Suprem, que és vinculant". Segons ella, la dona pot intervenir molt directament en un canvi també social en la mesura en què els problemes que afecten l'estructura "tradicional" de la societat es resolen des d'una perspectiva "femenina", que, puntualitza, no només cal que tingui la dona: "El canvi cap a la igualtat social serà un fet. I em sembla que això està garantit. Ho dic perquè a més de

fer d'advocada, sóc professora associada de Dret Civil de la UAB i, entre l'alumnat, una gran majoria són noies". Però la qüestió de les còotes no sembla ser suficient. En paraules d'Aragó: "L'experiència ens diu que la sola incorporació de la dona a càrrecs no canvia el contingut amb què s'exerceixen, sinó que han de ser incorporades dones conscients de la necessitat de fer aportacions des del punt de vista del gènere, és a dir, amb altres paraules, dones progressistes i militants en el terreny de la lluita per la igualtat, que no són les que el poder sol incorporar. Lamentablement, els dos cromosomes X no són en si cap garantia de ser més humà o civilitzat o sensible a determinades situacions, per tant, el canvi és molt més difícil que aconseguir increment de percentatges".

Per Marginet, en el dret de família és on es poden aconseguir més canvis "perquè la dona té una mentalitat molt més oberta a l'hora de plantejar judicialment qüestions innovadores en aquests temes". Tanmateix, la principal dificultat en aquests casos, segons l'advocada, és que els tribunals que creen jurisprudència continuen estant ocupats per magistrats, sovint "massa conservadors". Per altra banda, opina: "Personalment poso molt en dubte la vertadera independència del poder judicial respecte als altres".

curs	Matricula dones	Matricula homes	% dones	% homes
1995/96	1961	1285	60.4	39.6
1996/97	1847	1140	61.83	38.17
1997/98	1728	1077	61.6	38.4
1998/99	1715	1046	62.1	37.9
1999/00	1669	1026	60.4	39.6
2000/01	1641	987	62.4	37.6
2001/02	1475	874	62.7	37.3
2002/03	1373	779	63.8	36.2

Tot i això, l'advocada Prunés creu que és difícil aconseguir canviar el dret des de l'advocacia: "El dret diferent es fa legislant i aquí sí que pot tenir importància el paper de la dona diputada o senadora, de cara a tornar la societat més equitativa. En tot cas, són les dones jutgesses les que poden fer-ho, perquè són les úniques que creen jurisprudència". Des de la seva posició de secretària judicial, Terol creu que s'ha d'anar més enllà. Ella afirma que els veritables canvis s'aconseguiran quan la dona jurista accedeixi als alts tribunals.

Des de l'experiència de García en l'administració pública, el canvi es pot efectuar aportant una perspectiva de gènere a les normatives que s'elaboren: "La realitat, però, mostra una absència total d'aquesta perspectiva que la intervenció de l'Institut Català de la Dona tampoc ha pogut suplir (cal tenir present que, per mandat de la Llei 13/1989, de 14 de desembre, totes les disposicions que aprova el Govern o el Parlament han de ser informades, amb caràcter previ, per l'ICD)". Tot i així, García explica que pot apuntar una excepció a aquesta afirmació: "Va ser des del Departament de Política Territorial i Obres Públiques que es va proposar la possibilitat d'incloure com a criteri en la norma que regula l'adjudicació d'habitatges per part de la Generalitat, els casos de dones víctimes de violència de gènere".

Discriminació en la praxis

La tècnica de l'Ajuntament de Barcelona, Montserrat Serrallonga, explica com han anat afectant les lleis a les dones advocades en l'exercici i accés d'alguns dels perfils professionals descrits més amunt. Segons afirma, fins a la promulgació de la Llei de drets polítics, professionals i de treball del 22 de juliol de 1961, la dona llicenciada en dret no podia presentar-se a oposicions per a ser Secretari d'Ajuntament, Notari, Registradora de la Propietat, Jutgessa, etc. "La primera condició era ser home", afirma i recorda a les que van acabar la carrera des dels anys 40 fins el 1961: "És tota una generació perduda. Ara l'article 35 de la Constitució proclama que no pot haver cap discriminació per raó de sexe. Però ja

sabem que en la pràctica encara existeixen discriminacions".

Per Terol, el fet de ser dona en relació amb la denominació del seu càrrec (secretària judicial) comporta moltes confusions: "Moltes vegades passo de ser la secretària judicial del Jutjat a ser la secretària del jutge".

D'altra banda, en les condicions de treball, les dones juristes estan encara molt lluny de gaudir d'una situació d'equitat de gèneres. Matilde Aragó en cita alguns exemples: "Les dones i homes jutges hem aconseguit permisos per raons familiars fa aproximadament un mes. Les excedències per tenir cura de fills també és van aconseguir amb molt retard respecte a la societat treballadora en general. El permís de lactància o la reducció de jornada per tenir cura de fills menors o incapacitats no està encara regulat!". I la situació de les advocades encara és pitjor perquè no tenen dret a una baixa maternal de 16 setmanes retribuïda. En paraules d'Aragó: "Es pot constatar que les Lleis processals s'han oblidat de l'existència d'advocades o jutges, dones. Encara hi ha qui nega que existeixi el terme *jutgessa*, sense que sigui *dona del jutge*, com deien els antics diccionaris". També explica que la recent LEC de l'any 2000, no inclou com a causa de suspensió el part i sí, en canvi, la malaltia de l'advocat. I que l'avantprojecte de LOPJ, quan parla de la indumentària als judicis inclou la camisa i corbata negra, puntualitza la jutgessa.

Una altra discriminació, que gairebé totes aquests dones professionals de la jurisprudència han patit, és la de l'exercici de cada dia. D'una banda, un tracte més paternalista que el rebut pels seus companys, arribant a patir al·lusions grolleres. Segons la jutgessa Aragó, ha notat massa vegades una diferència de tracte dels advocats pel fet de ser dona: "Abans -fa 15 anys- molt més que ara, feien comentaris subtils expressant desconfiança, *brometes tontes*, i fins i tot, he hagut de suportar comentaris clarament ofensius. També he comprovat que es cau en la desqualificació quan es prenen resolucions protectores de la dona ("hem topat amb una feminista"), quan el contingut normalment seria idèntic a resolucions de companys homes, als que no se'ls qüestionaria la imparcialitat, per tractar-se de temes estrictament d'igualtat i d'aplicació tècnica indiscutible".

Aragó creu que s'avançaria més si a nivell jurídic existís una col·laboració entre dones en diferents àmbits "però la participació en associacions de dones és molt baixa i bastant recent, i no sempre és possible. Per exemple, entre jutgesses no existeix cap associació de dones, que per altra banda no seria legal segons la Llei Orgànica del Poder Judicial".

De totes formes, professionals coratjoses com aquestes fan que, tot i que l'exercici professional del dret és encara un terreny molt masculí, la situació per a les dones es vagi normalitzant dia a dia. ■

Dones amb toga

L'Associació Dones Juristes va constituir-se a Barcelona l'any 1989. La seva actual presidenta, l'advocada Marisa Fernández, va començar com a sòcia l'any 1990. Actualment Dones Juristes compta amb unes 120 sòcies que es dediquen, per ordre de més a menys, a l'advocacia, la docència i la investigació, a la judicatura i a l'administració pública. En l'evolució de les actuacions de l'Associació s'ha produït el que la presidenta descriu com "baixar al carrer", i ho explica: "Hem passat de fer molts estudis a fer molta assessoria de dones, via convenis, per actuar socialment. Però no podem ni volem deixar de banda la part d'estudi del pensament jurídic per aconseguir crear un dret femení. I aquesta és ara la nostra prioritat, ser capaces de fer les dues coses sense deixar de banda cap d'elles". Des del punt de vista teòric, Dones Juristes vol mantenir un departament d'estudis per aconseguir un dret per a dones i per a homes. Durant els darrers anys, alguns dels temes més significatius que l'associació ha sotmès a estudi i debat són: Maternitat i Dret, Dona i Economia, La dona empresonada, La dona i el menor immigrant, La violència contra les dones, entre moltes altres. D'altra banda, i des del punt de vista d'actuació social, tenen convenis amb l'Ajuntament de Barcelona per ser pre-

sents als punt d'informació al districte i a l'Ajuntament de Sabadell. També treballen a 16 localitats de la Diputació de Barcelona i participen en les activitats de Ca la Dona, a través d'un conveni que permet a dues advocades de l'associació fer consulta, a més de tenir un torn especial d'assessoria per a dones immigrants. "També fem moltes xerrades, per exemple a la policia, perquè han de saber com respondre, a assistents/tes socials, a psicòlegs/gues, a metges/esses i a la Diplomatura de Postgrau de Gènere i Igualtat d'Oportunitats de la Universitat Autònoma de Barcelona", explica Fernández.

L'associació forma part de la Federació Internacional de Dones de Carreres Jurídiques, que compta amb associades a 79 països del món. La Federació es va fundar a París l'any 1928 i entre les seves fundadores hi havia l'advocada espanyola Clara Campoamor. ■

Montserrat Comas d'Argemir i Cendre

vocal del Consell General del Poder Judicial

"Crec que les dones escolten molt més, estem més acostumades a prendre decisions després d'escoltar a les parts afectades"

La Magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona, Montserrat Comas d'Argemir i Cendre, ha aconseguit proclamar-se, gràcies al seu rigor i extensa tasca en la jurisdicció penal i a la seva àrdua feina com a membre i portaveu estatal de l'Associació Judges per la Democràcia, com una de les dues dones vocals del Consell General del Poder Judicial, l'organisme de govern de tots els jutjats i tribunals que integren el Poder Judicial i, per tant, l'instrument de decisió més alt de la justícia del país.

Si bé el percentatge de dones juristes és ja del 40%, com és que en el CGPJ només ens representen dues?

Aquest és un dels exemples que demostren que en els òrgans de decisió encara no ha arribat la igualtat, perquè existeix un divorci entre la feminització de la carrera judicial i els càrrecs dels àmbits de poder. Així, entre els 52 presidents de les Audiències Provincials espanyoles només 4 són dones; entre els 17 presidents del Tribunal Superior de Justícia no hi ha cap representació del nostre gènere i en el Tribunal Suprem, que consta de 98 magistrats en l'Estat Espanyol, només hi ha 2 magistrades.

A què es deu aquesta desigualtat?

Un dels motius és el grau d'antiguitat que s'exigeix en els càrrecs de decisió. En el Tribunal Suprem els jutges han de tenir un mínim de 15 anys d'exercici, i com que a Espanya la professió de jutge va estar prohibida a les dones fins l'any 1967, els homes ens porten molt avantatge. Justament la toga de les dones jutgesses està molt vinculada a la democràcia, ja que no va ser fins l'any 1977 quan una dona aconsegueix estrenar aquest càrrec. Un segon factor es deu a què hi ha una majoria d'homes que governen en aquests càrrecs i, per tant, es produeix una tendència natural a escollir homes. El fet de què per aquests càrrecs es presenten menys jutgesses que jutges, jo defenso tenaçment des del Consell General del Poder Judicial una política de promoció de les dones pels càrrecs governatius. Un tercer factor és que la nostra professió és molt absorbent i anem molt sobrecarregades de feina (la ratio de jutges per número d'habitants és a Espanya dels més baixos d'Europa), i encara que els temps estan canviant, la realitat és que elles continuen portant el pes dels fills i de la casa; per això, un cop les jutgesses han assolit la professió, defugen afegir un plus

"L'entrada en massa de dones a la judicatura aportarà com a qüestió positiva el pluralisme que hi ha a la nostra societat"

"El fet de ser dona m'ha possibilitat exercir el poder sense l'autoritarisme que caracteritza a la major part dels meus companys"

d'una altra activitat professional com és accedir a càrrecs de poder. Un exemple és el camp de l'associacionisme que està integrat per més dones, però són els homes els que ocupen aclaparadorament els càrrecs directius. A Espanya només hem estat dues jutgesses les que hem estat portaveus d'associacions.

Pel que fa a la vida familiar, com s'ho ha manegat?

Em vaig casar tard i amb una persona que sempre s'ha mostrat molt comprensiva en el meu terreny professional i, a més, m'ha animat a continuar. Té una ideologia oberta i no li representa cap problema que pugui destacar en la professió i robar part del temps a la família, que és el que normalment et veus obligada a sacrificar quan tens aquests càrrecs de decisió. Per altre costat, no he tingut fills. Ell era vidu amb dos nens ja més crescuts i això m'ha permet disposar de més temps per a la meva tasca professional.

El fet que sigui dona i que s'hagi dedicat en cos i ànima a lluitar contra la violència domèstica ha facilitat que en el CGPJ s'avancés en la legislació d'aquest problema?

El fet de ser dona en el CGPJ i tenir una preparació i una especial sensibilitat per aquest tema ha afavorit que s'hagi adoptat en el consell decisions d'actuació sobre la violència de gènere que en altres consells s'havia descurat. Alhora també he volgut impulsar cursos de formació i sensibilització als magistrats del país. I és que, després del terrorisme, la violència domèstica és el problema social que més víctimes arrossega: 77 l'any 2001, 66 el 2002 i més de 20 en el que portem d'any. Crec que s'ha avançat molt positivament a nivell legislatiu; així destacaria les modificacions d'alguns preceptes de la llei de judici criminal i del codi penal, relatives a les mesures cautelars de protecció de la víctima i al càstig del maltractament quan és habitual. A més a més, tot just el mes d'abril s'ha estrenat una reforma que comporta l'aplicació dels judicis ràpids que permetran agilitzar les sentències.

Influeix en les sentències sobre violència que el jutge sigui un home o una dona?

Bé, tot i que els homes i les dones hem d'administrar la justícia de la mateixa manera considero que el fet de ser dona en la majoria de casos fa que s'administri diferent pel que fa a la forma d'adoptar les decisions, a la forma

FOTO ESTHER SANROMA

en com s'escolta a les parts, en com s'organitza el jutjat. Crec que les dones escolten molt més. Estem més acostumades a prendre decisions després d'escoltar a les parts afectades, mesurem molt més, ponderem molt les coses abans de prendre una opció o una altra.

Els estereotips femenins com el ser més sensibles, comprensives o més emocionals ens beneficia o ens perjudica alhora d'exercir com a jutgessa?

Considero que la nostra emotivitat es tradueix de forma positiva en un procés de sensibilitat vers els problemes. Per això crec que l'entrada en massa de dones a la judicatura aportarà com a qüestió positiva el pluralisme que hi ha a la nostra societat. En els darrers anys hi ha més dones en les promocions de jutges. Per això, a la llarga, la mateixa proporció que hi ha a la societat es produirà a la carrera judicial. Per sort, també gaudim d'un aspecte positiu que hi ha a la judicatura, a diferència de l'empresa privada, i és que el sistema d'accés és totalment objectiu, i això està demostrant que quan a les dones se'ls dona les mateixes oportunitats demostren ser com a mínim igual als homes, i tinc constància des de l'instrument que represento que ho fan amb la mateixa dedicació i exigència professional que els homes jutges.

Amb la seva experiència en els llocs de decisió, creu que hi ha una manera de manar masculina i una altra de femenina?

El fet de ser dona m'ha possibilitat assumir tasques de responsabilitat sense l'autoritarisme que caracteritza a la major part dels meus companys homes, i és que prenc decisions tenint en compte el donar l'oportunitat a les persones si considero que s'equivoquen, explicant el perquè he adoptat aquesta decisió, escoltant abans d'adoptar-les. Exerceixo el poder amb un plus d'amabilitat sense que impliqui no deixar de ser eficaç.

Recorda alguna anècdota del seu pas com a jutgessa?

Hi ha una anècdota que em va fer somriure: recordo un comentari de la mare d'una parella que vaig casar en el jutjat d'Arenys de Mar. La mare volia veure'ls casar per l'església, però després de què oficiés la cerimònia al jutjat on acostumava a fer un discurs adient a l'ocasió em va voler felicitar tot dient "ho ha fet millor que el capellà, però vol dir que aquesta cerimònia val el mateix si ho fa un jutge dona que si és un home?". ■

Iolanda Clop i Aguilar

Montserrat Comas va treballar els primers anys com a advocada laborista fins que va sentir que havia tocat sostre i va decidir que volia aplicar el dret des de la posició de la imparcialitat que implica exercir com a jutge, on es va estrenar el mes d'octubre de 1987. Alhora que s'inicia en la carrera de la judicatura, dins la jurisdicció penal, també ingressa a Jutges per la Democràcia, l'associació més progressista dels jutges, on la lluita contra la violència de gènere és el seu gran cavall de batalla.

El jutjat d'Arenys de Mar va ser el seu primer marc d'actuació com a jutgessa per després continuar com a Magistrada en el Jutjat d'Instrucció número 3 de Barcelona durant 10 anys i passar ja l'any 2000 a la secció desena de l'Audiència Provincial de la Ciutat Comtal. El 7 de novembre de l'any 2001 va ser seleccionada vocal del CGPJ i en aquest organisme forma part de la Comissió de seguiment dels Judicis Ràpids, de la Comissió de Comunicació i d'Estudis i informes, i és la presidenta de l'Observatori sobre Violència Domèstica.

"El fet de ser dona en el CGPJ i que tingués una preparació i una especial sensibilitat pel tema de la violència de gènere ha afavorit que s'hagi adoptat en el consell decisions d'actuació que en altres consells s'havien descuidat"

FOTO ESTHER SANROMÀ

FRANCESCA PUIGPELAT:

**“El Dret no és millor
quan les normes
jurídiques són
aplicades per dones,
sinó quan es té en
compte, també,
l’interès de les dones”**

Francesca Puigpelat és l'actual degana de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona. És catedràtica i professora d'una especialitat poc comú entre les dones de carrera jurista: la Filosofia del Dret, de la que ha estat la primera catedràtica de l'Estat espanyol.

Puigpelat va estudiar dret perquè volia tenir una professió, és a dir, que la primera elecció sobre la seva decisió va ser principalment pràctica. Segons explica, d'una banda li agradava la filosofia, però a la vegada cercava una dimensió més concreta i així és com es va decidir per la filosofia del dret. “Quan jo estudiava eren els anys 1967-68 i la Universitat era una sortida professional molt possible, així que el 1972 ja m'hi vaig quedar després d'acabar la llicenciatura. Hi va haver un factor personal que va afavorir que em decidís per aquell camí i no un altre”. El seu company volia dedicar-se a la recerca i a la docència dins de la Universitat, i li va fer veure que podia viure d'estudiar el que a ella li agradava. Els anys 70 encara hi havia poques dones docents d'Universitat i quan va escollir el tema de la Filosofia del Dret per a especialitzar-se, un col·lega li va dir que era molt complicat per a una dona: “El cert és que hi ha assignatures amb més presència femenina. A la meua som ben poques, actualment només hi ha tres catedràtiques de la meua assignatura”.

El dret avui

Actualment, per a Puigpelat, la llicenciatura de dret ofereix moltes possibilitats a les dones, “sobretot, és interessant que molts dels llocs laborals que pot ocupar una o un llicenciat en dret són per accés d'oposicions, i aquest és un bon sistema, perquè no hi ha mediació de gènere i dona idèntica possibilitat a ambdós gèneres. Normalment, quan s'acaba la carrera, noies i nois estan en igual situació i poden dedicar les mateixes hores a

estudiar, perquè elles encara no tenen fills ni han format un família, quelcom que marca diferències perquè les dones hi dediquen més temps que els homes. I un cop han aconseguida la plaça, en ser funcionàries, ningú les pot discriminar si tenen fills, per exemple”.

Puigpelat ha observat com a docent que les noies tenen més interès en el dret de família, penal o internacional que en el mercantil: “A les dones els agrada molt el dret de família i després s'hi dediquen més. Jo penso que aborden els problemes de diferent forma que els homes”.

Pel que fa a si és possible una transformació del dret gràcies a l'exercici de professionals del sexe femení, la degana opina que la irrupció de les dones a les professions jurídiques no determina en sí mateixa un canvi en el Dret, “només si s'adopta una perspectiva de gènere, és a dir, si s'examinen les normes jurídiques tenint en compte si discriminen directament o indirecta les dones es pot estar en situació de transformar-lo.” A més, Puigpelat creu que el dret es transformarà a mesura que es posi fi a la situació de subordinació de les dones: “Moltes juristes estan treballant ja en aquesta línia. El Dret no és millor quan les normes jurídiques són aplicades per dones, sinó quan es té en compte, també, l'interès de les dones.”

Malgrat que el perfil professional s'hagi feminitzat, en la darrera conferència de degans i deganes de dret celebrada a Barcelona, de més de 50 assistents només 6 eren dones. De la mateixa manera, a la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona hi ha 20 catedràtics, dels quals 13 són homes i 7 dones: “És com la judicatura, hi ha moltes dones però al Tribunal Constitucional només n'hi ha una. Per tant, no hi ha la paritat que s'hauria de donar. En alguns àmbits sí, però no als més alts de les respectives branques professionals del dret”, conclou. ■

Marta Ortega

...JURISTA per Angelina Hurios

AMB MIRADA DE

L'Angelina Hurios ha estat sempre una persona amb un profund sentit de la justícia, però d'aquella justícia amb majúscula, que més enllà de formalismes i doctrines busca pel damunt de tot l'equitat i la protecció de la part més feble.

Els que hem tingut la sort de tractar-la, hem pogut constatar la seva perseverança en la persecució d'aquells ideals, ja fos en el dia a dia dels jutjats, com en la tasca que ha desenvolupat en els diferents col·lectius professionals i cívics on ha esmerçat un munt d'hores, sempre amb aquell tarannà de mà de ferro però amb guant de vellut que l'ha fet tan entrançable.

Aquest tarannà no és un fet casual, atesos els orígens i la trajectòria de l'Angelina. Malgrat les dificultats, va emprendre els estudis de Dret quan ja estava casada, amb un fill de 3 anys i un altre a punt d'arribar, amb una finalitat que de molt ultrapassava l'estrictament professional, atès que sempre va ser per ella el de servei a la comunitat.

Aquesta finalitat cívica i progressista es va materialitzar en les tasques desenvolupades, tant en el Col·lectiu Ronda com a advocada, com en un grapat d'institucions, associacions interdisciplinàries i interprofessionals com l'Associació Internacional de Dones de Carreres Jurídiques, on he tingut la sort de coincidir-hi. Les seves aportacions, sempre amb una mentalitat oberta, han estat cap a la millora en la igualtat de la dona i l'eradicació de la violència de gènere, en l'assoliment d'unes bases més justes per les persones i els col·lectius més necessitats, especialment els immigrants.

Ara que ja s'ha jubilat com a advocada, no cal dir que la trobarem a faltar com a defensora –i a voltes com acusadora– en els casos que portava a nivell professional, però tinc per segur que mentre li quedi un alè de vida, i té molta vitalitat, la trobarem sempre defensant causes que malgrat llur pronòstic, necessitin de persones apassionades com ella per obrir les consciències, i per a deixar un món millor que el que ens vam trobar. ■

Remei Bona i Puigvert
Magistrada

Durant els anys que he exercit com a advocada, degut a què estava en un col·lectiu, vaig tenir el luxe de portar defenses que creia justes, i dic luxe perquè no totes les professionals poden escollir la feina. Nosaltres, al defensar treballadores, treballadors i casos en els que valoràvem que s'havia comès una injustícia, ens negàvem a portar altre mena d'assumptes.

A 30 anys vista, m'ha quedat un gust dolç amarg pel món de la justícia. Dolç quan penso en les moltes persones que viuen la feina com un servei, que intenten que la societat funcioni millor defensant als més desvalguts, i amarg per les injustícies, les indolències i aquells actes injustificables que m'ha tocat viure. Malgrat això, sento esperança en les grans possibilitats de desenvolupament de l'ésser humà.

Quan vaig fer la carrera, m'hagués agradat fer lleis. Lleis justes, que desterressin la violència, que fessin triomfar la igualtat de drets entre dones i homes, que permetessin el desenvolupament de totes les qualitats humanes, que asseguressin la protecció dels més febles, que promoguessin la solidaritat... però no vaig trobar cap instància que m'assegurés la possibilitat de fer-les.

Aquesta vocació legisladora la vaig poder alliberar, encara que tan sols una mica, per mitjà de la meua participació en diferents associacions. He treballat en moltes, en unes ajudant a crear-les, en d'altres dirigint o a la base. Des de les Associacions crec que es canvien mentalitats i això ens permet canviar les lleis, encara que sigui amb molta paciència i treball. A més, canviar lleis sinó canviem els que les han de complir i els que les han d'administrar, no serveix per res.

Quan mirem enrere i veiem les lleis d'abans de la democràcia i les que tenim ara, no podem negar que hi ha hagut canvis importants. Abans les dones no podíem ser ni jutgesses, ni notàries, ni fiscals ni moltes professions que, poc a poc, hem anat conquerint.

Però no ens enganyem; estem passant un dels pitjors moments de la humanitat. Ens cal unir esforços perquè entre tots: juristes, polítics, periodistes, professionals en general, treballadores i treballadors, des de totes les instàncies socials aconseguim posar el ser humà, i no el benefici, a dalt de tot de la jerarquia de valors.

Voldria acabar amb dues coses en les que crec profundament: el fi no justifica cap mitjà dolent i, pels creients, Déu ens ha fet lliures: la responsabilitat és tota nostra. ■

Ni portades, ni opinió ni entrevistes

La presència de les dones a la premsa d'informació general està per sota de la seva participació en els àmbits públics de la societat

No és la primera vegada que es fa un estudi rigorós sobre la presència d'homes i dones en la premsa d'informació general. Ja el 1997 l'Associació de Dones Periodistes va impulsar la realització d'una recerca per comparar quin era l'abast de les diferències d'aparició entre els

homes i les dones en els diaris més llegits a Catalunya. L'estudi es va publicar sota el nom de *Radiografía d'una absència. Presència d'homes i dones en els diaris d'informació general (1998)*. No ha hagut continuïtat en la recerca, entre altres raons per manca de suport econòmic per tal d'establir un veritable Observatori dels Mitjans de Comunicació, com havia estat el desig de l'Associació. Disposar d'una sèrie periòdica sobre presència (o absència) d'homes i dones en els diaris d'informació general ens permetria fer un seguiment sobre l'estat de la qüestió, veure avenços o retrocessos, analitzar les raons d'aquesta disparitat i proposar algunes mesures per tal d'incidir en el discurs dels mitjans de comunicació.

L'Institut Català de la Dona ha reprès la idea i ha presentat les conclusions d'una investigació sobre la presència de les dones a la premsa diària de Catalunya. No és exactament el mateix mètode i, per tant, no es pot considerar una continuació d'aquell que va dur a terme l'Associació, però les xifres, si fa no fa, no han canviat gaire.

L'estudi s'ha centrat en l'anàlisi de les portades, els articles d'opinió i les entrevistes durant el període que va de juliol a desembre del 2002, i els diaris estudiats han estat *La Vanguardia*, *El Periódico*, *El País*, *Avui* i *El Punt*.

Espais privilegiats

Els tres espais triats per fer l'anàlisi es poden considerar, efectivament, els tres àmbits més valorats dins un diari d'informació general. La portada és l'aparador del mitjà. És allà on els responsables ressalten els fets i les persones més importants del dia. Per tant, sortir a la portada és un indicador del valor informatiu atorgat a l'esdeveniment. En les portades les dones surten, segons l'estudi, un 21,79%, encara que aquest percentatge queda reduït a un 4,7% si es parla dels titulars, concreció mínima de l'esdeveniment que destaca allò

Gabriela Cañas guanya el premi La dona a la Unió Europea

La periodista d'*El País*, Gabriela Cañas, va resultar la guanyadora de la VI edició del premi periodístic, La dona a la Unió Europea. Aquest certamen instaurat per la *Red de Mujeres Periodistas Europeas*, pretén estimular entre els professionals del periodisme la difusió de les activitats de les dones vinculades a la Unió Europea. El lliurament del premi va tenir lloc a Brussel·les el passat 20 de febrer.

Gabriela Cañas, que actualment resideix i treballa a Brussel·les, va manifestar la seva satisfacció pel guardó: "M'agrada especialment que

sigui un premi concedit per dones, bàsicament periodistes. És el que més alegria em causa, i també vull dir que és el primer premi que rebo en la meua vida professional"

Avans de traslladar-se a Brussel·les, Gabriela Cañas era la cap de la secció de Societat a la redacció de Madrid d'*El País*, una secció que valora així: "Per mi és molt àmplia i molt rica, a Societat hi caben molts temes, la demografia, la pobresa, la salut, la ciència, per descomptat tots els assumptes que fan referència a les dones. Tot són qüestions d'alt contingut social, i

aquests temes et fan estar més a la vora de la gent. Personalment, això és el que a mi m'interessa, i mentre pugui ho continuaré fent. També és

FOTO ESTHER SANROMÀ

Les dones apareixen només en el 4,7% dels titulars del diaris d'informació general, signen el 14,6% dels articles d'opinió i representen el 17,5% de les persones entrevistades. Aquestes són les conclusions més destacades de l'informe que l'Institut Català de la Dona ha fet públic sobre la presència de les dones en els diaris més llegits a Catalunya durant l'any 2002.

imprescindible per entendre la notícia.

També els articles d'opinió són un bon indicador dels temes i les persones que en una comunitat determinada tenen el privilegi de poder adreçar-se al públic, posant de relleu aquelles idees, temes o aspectes de la vida social que han despertat l'interès, primer dels autors i autores, i després (o a l'inrevés) del públic. És més que evident que poder disposar d'una tribuna pública des de la qual poder fer arribar a la ciutadania determinades idees pot incidir en la marxa de la societat.

L'estudi citat ha analitzat els articles d'opinió que es publiquen en seccions fixes, i no aquells articles que surten ocasionalment. I ha trobat, a part que les dones que signen no ha passat en cap cas del 16%, que només una dona publica diàriament un article d'opinió en una secció fixa.

Per últim, les entrevistes publicades per un diari també són un índex de la notorietat i prominència que adquireixen algunes persones dins una determinada societat. L'entrevista és un regal que el diari fa a certes persones, i a través d'elles també es poden expressar idees i pensaments que podrien incidir en l'audiència. Si més no, es publicita l'activitat o el pensament d'una persona, i allò ja és un indicatiu del que és valorat i del que no. Les dones entrevistades representen el 17,5%, el

percentatge més alt d'aparició de dones en la premsa d'informació general.

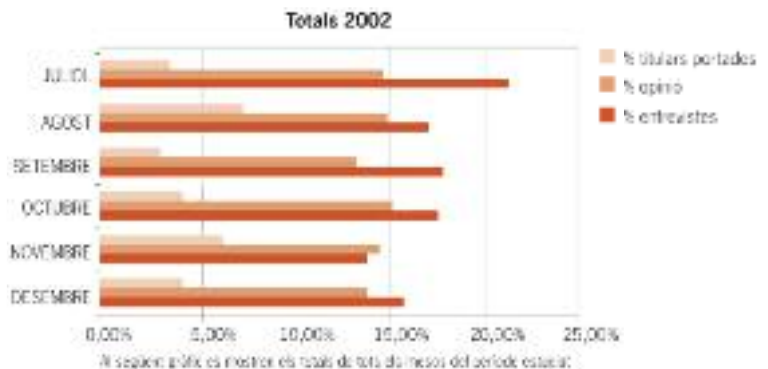
Estrelles, polítiques i víctimes

Si fem un repàs a les activitats a les quals pertanyen les dones que surten a la premsa veurem que es repeteix un vell esquema: les artistes, estrelles, cantants, actrius, models, periodistes o escriptores són les professions que més cotitzen en els mitjans de comunicació. Les dones associades a l'espectacle.

Les dones polítiques van al darrera, tant en persones entrevistades com en les informacions pròpiament dites. I amb molta freqüència, l'aparició de les dones (no oblidem que es tracta de les portades pel que fa a la informació) es deu a esdeveniments luctuosos: víctimes de violència domèstica, assassinats o segrestos.

Les dones o al cel o a l'infern, sense que encara s'hagi descobert la manera de fer-les circular per la terra, com a persones normals, construint la història colze a colze amb els seus companys de viatge. ■

Joana Gallego

cert que tinc la sort de tenir uns caps que ho entenen i que aprecien aquesta línia social, de més sensibilitat". Justament el premi l'ha guanyat pels articles que publica dins la pàgina *Mujeres* del quadern que apareix el diumenge, unes pàgines que són una innovació que valdria la pena

que altres rotatius imitessin.

L'acte de lliurament del premi, va tenir lloc a la seu del Patronat Català pro Europa, presentat pel seu director Casimir de Dalmau, que va encoratjar aquest tipus de treballs periodístics. Tot seguit, Isolina Cuellar, presidenta de la *Red de Mujeres Periodistas*

Europeas, va fer un discurs recordant els objectius que mouen la *Red de Mujeres Periodistas Europeas*, a treballar per la paritat, la igualtat d'oportunitats i la representació en tots els espais socials i polítics.

Anna Diamantopoulou, membre de la Comissió Europea i responsable d'Ocupació i Afers Socials, va cloure l'acte tot mostrant-se molt satisfeta de lliurar un premi periodístic que, ni que sigui de forma indirecte, recorda els programes i les accions que s'estan fent des de la Comissió Europea, i va encoratjar a la *Red de Mujeres Periodistas Europeas* a continuar treballant per aconseguir la visibilitat de les dones en tots els Mitjans de Comunicació. ■

Montserrat Puig

FOTO: ESTHER SANROMA

10 anys de collita de cards i lliris

Els premis periodístics de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya es lliuraran el proper 12 de juny a la Sala Cibeles

D'aquell vers "llir entre cards" en va sorgir la idea per premiar any rere any als periodistes, programes periodístics o mitjans que haguessin fet mèrits per assolir-los. Anem a pams. El Card va néixer amb vocació de donar un toc d'atenció a aquell periodista que dona escassa visibilitat a les dones o bé tracta de forma poc adequada els temes de gènere en els mitjans on treballa, o n'ofereix una visió degradant. Per contra, la flor d'El Lliri és atorgat a un periodista o espai mediàtic que s'hagi distingit per treballar a favor de la igualtat i que faci un abordatge plural i no excloent de les informacions de gènere. Cal recordar que les fundadores dels premis van decidir des d'un principi que aquestes distincions no tinguessin cap caràcter transcendental o sancionador, sinó que formessin part d'una celebració divertida de la professió periodística catalana. Però, qui decideix qui és l'afortunat Lliri o l'infortunat Card? Doncs, les sòcies de

Donem un cop d'ull als premiats des de l'any 1993 fins el 2002:

	Premi El Card	Premi El Lliri
1993	Luis del Olmo	Joan Barril
1994	Mikimoto	Iñaki Gabilondo
1995	Alfons Arús	J.V.Marqués
1996	Pepe Navarro	Línea 900
1997	Directors diaris	Forges
1998	Espots publicitaris	La 2 Noticias
1999	Xavier Sardà	Kim Manresa
2000	Ferran Monegal	Manuel Vázquez Montalbán
2001	Francisco Umbral	30 Minuts
2002	Ramon Colom	Ignasi Riera

l'Adpc, ja que a través de les seves votacions decideixen cada any quins periodistes són els guardonats.

Cards rebuts a desgrat

La majoria dels vint premiats amb El Card ha acceptat de bon grat el prestigiós premi lliurat per les seves pròpies companyes periodistes. A través de diferents suports artístics (dibuix, pintura, ceràmica o escultura), els premis volen ser un petit reflex de la situació mediàtica vers la dona.

En la primera edició celebrada l'11 de juny de 1993 al Pavelló del Palau Pedralbes de Barcelona, es va atorgar El Card a Luis del Olmo. Aquest veterà periodista radiofònic declara: "Quan vaig ser informat de la distinció, no em va agradar massa aquest premi. Però jo vaig acceptar El Card i vaig anar a recollir l'escultura a la festa de Pedralbes. Sempre he treballat amb dones en el meu equip radiofònic i, cada vegada més, el nombre de convidades augmenta".

L'any 1994 va ser Mikimoto la persona que va recollir la preuada obra artística de l'escultora Magels Landete. En Miquel Calçada declara que "ésser guardonat amb el premi El Card no em va suposar cap toc d'atenció, car l'equip i jo ens ho vam prendre com una cosa més aviat lúdica. Haig de dir que ja en aquella època i continuo pensant el mateix, no hi havia motius per haver aconseguit aquest honor. És més, tal i com pensava hi ha altres programes i professionals que es mereixien i es mereixen més aquesta distinció pel tracte absolutament degradant que atorguen sistemàticament a la condició

Mikimoto amb El Card i Josep Maria Martí amb El Lliri atorgat a Iñaki Gabilondo (1994)

El dibuixant Forges content de rebre El Liri de mans de Montserrat Minobis (1997)

femenina". Preguntat pel seu punt de vista referent a l'existència dels premis, ens comenta que "segurament aquests premis són encara vigents, no així l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya". El comunicador s'esplaiava dient que mantenir l'ADPC significa continuar un gueto que creu que no existeix. Afirmava rotund: "Penso que allò important és que tots som periodistes i trobo absurd que actualment encara hi hagi aquesta associació com a tal, de la mateixa manera que trobaria absurd que hi hagués l'Associació de Periodistes Homosexuals de Catalunya, o l'Associació de Periodistes Masclistes de Catalunya o l'Associació de Periodistes Pares de Família... Com ja he dit abans, hi ha força companys que es mereixen aquest guardó però no només. El món de les telesèries i sobretot el de la publicitat, també mereixen poder entrar algun dia dins d'aquestes distincions".

El ressò mediàtic del lliurament d'El Card i el Liri és cada any més gran. Amb un còctel d'humor i d'ironia, els premiats amb El Card accepten assistir a la festa. Fins avui, només tres periodistes han declinat recollir el premi en persona o en alguna del seu equip: Xavier Sardà, Francisco Umbral i Ramon Colom.

L'altra cara de la moneda és El Liri. El primer periodista que va tenir l'honor de rebre'l va ser en Joan Barril qui comenta: "Em va fer il·lusió rebre aquest premi, perquè

El fotoperiodista Kim Manresa amb El Liri acompanyat, entre d'altres, de l'alcalde Joan Clos (1999)

tot premi positiu indica que vas treballant en el bon camí. Jo el vaig rebre ara farà 10 anys. Com passa el temps! En el meu treball diari intento tractar tots els temes sota el mateix barem, ja siguin notícies socials, religioses o econòmiques. I les qüestions de gènere hi són presents".

Qui també va estar molt content de tenir un Liri a casa va ser Antonio Fraguas, més conegut com a Forges. El prestigiós dibuixant el va rebre el 1997. "Sí que he notat al meu voltant algun canvi pel que fa a la sensibilització dels professionals cap al tractament de les dones, malgrat que encara hi ha gent que parla de *boquilla*, però s'ha de continuar amb els cinc sentits ben oberts", va dir en l'acte de lliurament.

Força emotiu va ser també el discurs d'agraïment del darrer premiat amb El Liri, l'Ignasi Riera. En Nani va destacar, en la festa celebrada l'any passat, dalt del vaixell de Trasmediterranea, que al llarg de la seva trajectòria tant política com periodisticoliterària sempre s'ha envoltat de persones vàlides, siguin homes o dones. Va des-

Ignasi Riera amb el seu Liri envoltat de periodistes (2002)

taçar que era tot un honor compartir escenari amb la guardonada del premi Rosa del desert, Marina Bru, amb qui havia treballat anys ençà i a qui admirava moltíssim.

Cal recordar que en la festa també es lliura el premi Rosa del Desert a una periodista veterana del món de la comunicació. Aquest guardó d'homenatge a tota una trajectòria laboral es va instaurar ara farà cinc anys. Les periodistes que l'han rebut han estat l'Annà Murià i Anna Maria Martínez Sagi, Carmen Alcalde, Francina Boris i Marina Bru.

Els premis d'enguany

Les votacions per decidir quins periodistes s'enduran aquest any els premis ja estan fetes. Només cal esperar l'obertura del sobre tancat que es desvetllarà el dijous 12 de juny de 2003, a la Sala Cibeles de Barcelona. Un grapat d'empreses i d'institucions ens donen el seu suport per tirar endavant cada any la festa. A tothom, moltes gràcies. Us hi esperem! ■

És un símptoma d'igualtat que les dones

Tot allò que elles vulguin ser

Per **Almudena Martínez Conde***

Les dones han participat en les guerres des de la seva existència. Al llarg de la història hi ha hagut sempre dones lluitant en les guerres, no només contribuint des de la rereguarda, sinó també servint en el combat. Però sembla que aquests antecedents històrics no són suficients per provar la capacitat de les dones per combatre, quan allò de què es discuteix és de si hem de donar a les dones l'oportunitat de ser militars, és a dir, de poder optar per la professió militar, de poder formar part de manera permanent i regular de les Forces Armades d'un país.

És cert que la majoria dels països del nostre entorn cultural consideren que la igualtat entre homes i dones consisteix, entre altres aspectes, en permetre que les dones escullin lliurement la seva professió i això ha determinat que en tots els països de l'OTAN les seves Forces Armades estiguin integrades per homes i dones. On radica, llavors, el problema? Doncs se centra en què no tots els països que admeten dones en les seves Forces Armades reconeixen el seu dret a desenvolupar una carrera professional idèntica a la dels seus companys, perquè països com Gran Bretanya, Estats Units i França impedeixen a les dones militars optar a determinats destins. Aquests destins vetats a les dones, entre els que es troba Espanya, solen ser, a més a més dels submarins, els que podríem anomenar com "llocs de combat directe". Aquest tipus de destins es caracteritzen pel fet de què exigeixen enfrontar-se de manera directa amb l'enemic i, fins i tot, arribar a matar-lo. Els principals arguments que d'una o altra forma s'utilitzen per

donar suport a aquesta decisió es basen en les diferències fisiològiques de les dones i homes (maternitat i menor fortalesa física de la dona), psicològiques (menor agressivitat de la dona enfront a la de l'home i major dificultat per aconseguir el grau de cohesió necessari per complir la missió encomanada), major vulnerabilitat de la dona davant possibles atacs a la seva llibertat sexual, etc. Tots aquests arguments, que han ressorgit fa poc als Estats Units arran del cas de la soldat presonera de guerra Jessica Lynch, justifiquen mantenir l'exclusió de les dones en aquests llocs per tal de salvaguardar la missió encomanada.

Un informe del Ministeri de Defensa d'un país de l'OTAN afirma que "la inclusió de les dones en llocs de combat proper implica un risc que, en termes d'eficàcia del combat, no compensa assumir". És a dir, la clau sembla que es troba, des del meu punt de vista, en la voluntat de voler assumir riscos.

Sóc la primera en afirmar que les dones, com els homes, han de reunir les qualitats físiques i mentals que en cada cas es precisi per desenvolupar cada tipus de treball. Si hi ha algunes dones que volen i poden desenvolupar aquest tipus de treball, per què no permetre-ho? Per què no arriscar-se?

Crec que al llarg de la història l'ésser humà ha anat assolint grans millores sempre que ha decidit arriscar-se i, per això, crec que s'ha de donar l'oportunitat a les dones de ser tot allò que elles vulguin ser. ■

*Capità Auditor del Ministeri de Defensa

altat facin la guerra?

Il·lustració **Pablo Pane**

Iguals i empantanegades

Per **Xavier Giró***

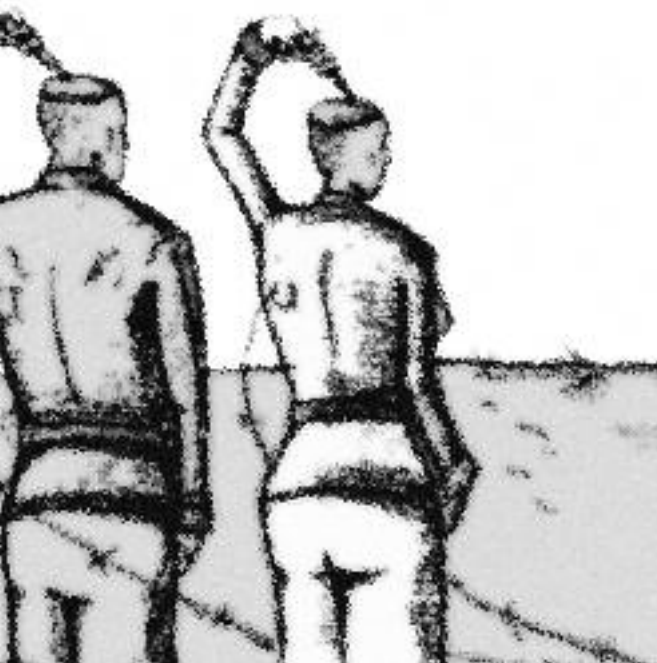
Iguals a la batalla. La sang és del mateix color i la metralla no distingeix ni gènere ni sexe després de l'explosió d'un obús. Sota el casc tothom porta el cabell curt. Amb l'uniforme, l'armilla, les granades i els cartutxos que pengen de les corretges, els cossos prenen la mateixa silueta. És un símptoma d'igualtat que les dones puguin fer la guerra com a membres de l'exèrcit?

Sí, és un símptoma. Ara bé, de quina mena d'igualtat? Cap a on apunta? Com que paríem de l'absència femenina en el servei d'armes, la presència ara, encara que petita, és un símptoma d'un procés dinàmic que sobre la base de la igualtat d'oportunitats tendeix a reduir el desequilibri numèric amb què els sexes hi estan representats.

La manca d'igualtat entre els uns i les altres és escandalosa en múltiples terrenys, però ben empantanegades estarien les dones si la dinàmica igualadora a l'alça es registrés a tot arreu. A les presons, la quantitat d'homes és aclaparadorament més alta. D'accidents de trànsit, en causen molts més ells que elles. A la llista de responsables de maltractaments i homicidis domèstics no cal ni dir qui predomina. I tampoc cal en la de víctimes d'agressions sexuals. A quins models de societat podria respondre una demanda d'equiparació a l'alça en el nombre dels uns i les altres en aquests àmbits?.

El símptoma de l'accés a les armes ho és d'una tendència que condueix a la igualtat a la guerra —tant a les trinxeres com als despatxos militars— i que és consistent amb un model de societat que respon al lema *si vols la pau, prepara la guerra*. És aquest el model igualitari que desitgem? ■

*Observatori de la Cobertura Informativa de Conflictes-UAB

TINA ROSENBERG

editorialista de *The New York Times*

“Ara ajuda ser dona per arribar a llocs de decisió”

FOTO ESTHER SANROMA

Tot i que diu que va entrar al periodisme per accident, res sembla indicar que Tina Rosenberg, editora internacional al *The New York Times*, hagi deixat res a l'atzar. Guanyadora del premi Pulitzer al 1996, aquesta periodista novaïorquesa escriu editorials sobre temes que, segons ella, no solen ser de l'interès dels mitjans generalistes nord-americans com, per exemple, Llatinoamèrica i la seva gent, temes de dones o temes de salut pública com la SIDA, sobre la qual és tota una especialista.

Després de treballar molts anys com a free-lance i de voltar per mitja Amèrica Llatina, incloent-t'hi 2 anys a Nicaragua i 3 a Xile, li van proposar ser editorialista a un dels més prestigiosos diaris del món.

Ara, amb dues filles de 3 anys i de 8 mesos a les que porta a tot arreu on va, pot seguir influint en l'opinió de milions de nord-americans i no americans sense descuidar el seu compromís social i la seva família.

- D'on li va venir la vocació de periodista?

- Vaig estudiar periodisme a la *Washington Medill School*, una molt prestigiosa escola, però de fet no soc partidària de què la gent estudiï periodisme, crec que és millor que estudiïn història, sociologia o polítiques o, fins i tot, alguna ciència. Pel que fa al meu periodisme més compromès: estava a Washington, quan, per casualitat, vaig tenir l'oportunitat d'anar a Nicaragua una setmana; va ser la meua primera experiència a Amèrica Llatina, que em va fascinar i em vaig quedar allà dos anys. Aquesta trajectòria em permet escriure sobre temes internacionals, normalment desconeguts per la majoria dels lectors nord-americans.

- Com s'arriba a ser editorialista del *The New York Times*? El fet de ser dona, li va facilitar o dificultar les coses?

- Jo havia escrit dos llibres, un sobre la violència a Amèrica Llatina i un altre sobre com els països de l'Europa Oriental estaven fent front als crims del passat i em va trucar el que després seria el meu cap per oferir-me un lloc com editorialista al diari. Però aquesta no és la ruta habitual per entrar al *NYT*; crec que una de les raons per la qual em va trucar era el fet de ser una dona; volien una persona que tingués coneixement de diferents llocs del món però també estaven intentant atreure dones per treballar en posicions importants del diari. Segurament, si hagués estat un home no m'haguessin ofert la feina.

- Les dones que treballen al NYT i a la premsa del seu país tenen més facilitat per arribar a llocs de responsabilitat?

- Jo crec que ara sí; fa 20 anys, no. Llavors era molt difícil que les dones cobrissin temes que no fossin moda o tafaneries, encara que van haver algunes dones pioneres com Flora Lewis, que va ser durant molt temps columnista d'assumptes internacionals al NYT. Ella era l'excepció, va ser una de les periodistes més importants en l'àmbit internacional als USA i va començar fa uns 50 anys...! Ara en tots els grans diaris estan intentant aconseguir la igualtat de dones i homes i crec que ara ajuda ser dona per arribar a llocs de decisió.

- Com a generadora d'opinió pot tenir una gran influència en la gent? Com es pren aquesta responsabilitat?

- Ara, amb l'administració Bush tenim molta menys influència que amb l'administració Clinton i dubto que ells ens llegeixin molt; penso que igualment llegeixen el que escrivim, però fan exactament l'oposat. Crec que el meu gra de sorra consisteix en posar a la vista de l'opinió pública temes que no hi eren com la SIDA a l'Àfrica, la situació de les dones al Paquistán, el medi ambient a Brasil... i crec que això és complir amb la meua responsabilitat.

- Ha tingut algun conflicte amb la línia editorial del diari pel qual treballa?

- De vegades, però molt rarament; per exemple, quan al Perú la guerrilla va prendre l'Ambaixada japonesa i llavors Fujimori va entrar-hi i va matar molts dels guerrillers a sang freda; el cap de la pàgina editorial volia que jo escrivís un editorial a favor, però jo no hi estava i, finalment, van donar l'encàrrec a una altra persona. Normalment, a la pàgina, si tu no estàs d'acord amb alguna política no necessàriament la podràs canviar, però almenys no hauràs d'escriure-la.

- Però això no li crea cap conflicte moral?

- Sí, però realment no diferim en molts temes. Jo no estaria allà si el conflicte fos molt habitual. Molt rarament estic en desacord amb la línia editorial; de vegades m'hagués agradat que utilitzessin paraules més o menys fortes, però això no és un conflicte important per a mi. Tinc molta sort d'haver trobat un lloc on em sento còmoda el 99% de les vegades. A més, quan no estic còmoda puc fer campanya per canviar la línia i en algunes coses he guanyat

- És cert que el NYT està molt influït pel lobby jueu?

- Jo sóc jueva, no sé si soc part d'aquest lobby... Jo diria que no; veig molt a prop quines són les influències més fortes al diari i no són aquestes. Sí, polítics israelians com Ariel Sharon han vingut a parlar amb la taula editorial, però també ho ha fet Yaser Arafat i més de mig món; tenim cada dia reunions amb els més importants personatges de tot el món. El que sí que hi ha és

un gran interès pel tema de l'Orient Mitjà; sí, Israel apareix molt a les pàgines del NYT, però és perquè molts dels lectors del NYT són jueus i s'interessen per la situació d'allà.

- Creu que és important tractar els temes amb perspectiva de gènere?

- Sí, i tant! La majoria que no ho pensen són homes i no saben com de necessari és. Per exemple, el tema de la SIDA o de la salut pública ha de ser tractat des de la perspectiva de gènere, és molt important per solucionar aquests problemes

- Quin paper han tingut els mitjans de comunicació als EEUU pel que fa a l'atac a l'Iraq?

- Crec que els mitjans de comunicació, sobre tot la televisió, han jugat un paper important en generar opinió a favor de la guerra encara que, a priori, no l'interessava pel gran cost de cobrir una guerra en un temps de crisi pels mitjans, però va ser difícil resistir-se a ser part de l'aparell propagandístic de la Casa Blanca per moltes raons: una és que no hi va haver cap polític important que s'oposés a la guerra i els mitjans no van gosar oposar-s'hi, ja que no volien semblar que estaven sols en les seves posicions. Una altra raó és l'estratègia de la Casa Blanca tot integrant els periodistes a les seves tropes i enfocant molt la guerra en el tema dels nostres nois, referint-se a les tropes, i també fent molt difícil documentar les morts civils a l'Iraq. A més, l'audiència, un cop començada la guerra, donava suport a les tropes i els mitjans no van voler-se quedar sols.

- Què li sembla l'opinió del seu diari al respecte?

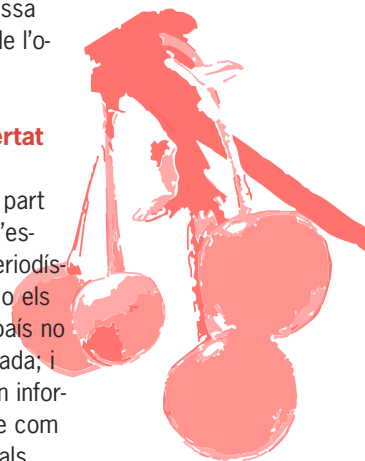
- A la pàgina editorial tots hem estat en contra de la guerra i hem estat molt crítics amb molts aspectes de la política de la Casa Blanca després de l'onze de setembre, sobretot en el tema de les violacions de drets civils. En general el *The New York Times* ha estat dels més crítics, encara que no ha volgut aparèixer massa decantat, ja que un diari no pot adoptar el paper de l'oposició política.

- Com a periodista als EEUU, sent que té llibertat per escriure el que vol i com vol?

- Bé, de fet no patim cap censura ni repressió per part del govern, però llibertat d'expressió en el sentit d'escriure el que vull, no, ja que totes les empreses periodístiques tenen interessos. Vull dir una cosa: quan jo o els meus col·legues hem dit a Barcelona que al meu país no hi ha censura la gent sembla una mica desil·lusionada; i això em fa pensar que a Europa tampoc s'està ben informat; les coses als EEUU no són tant blanc o negre com es pensa aquí; tot és molt més subtil i complicat; als mitjans hi ha autocensura, ja no se t'acut escriure sobre certs temes. De totes maneres, crec que la gent està demonitzant massa el que passa als EEUU. ■

Elena Tarifa

“Les coses als EEUU no són tant blanc o negre com es pensa aquí; tot és molt més subtil i complicat”

ELS CENTRES D'ATENCIÓ A LA DONA, UN MODEL A DEBAT

Les jornades de reflexió sobre els centres municipals d'atenció a la dona, celebrades a Sabadell el passat mes de març, assenyalen un camí fructífer en el que cal avançar per plantejar un model de funcionament i serveis

Les Jornades s'iniciaren amb la ponència de la doctora en ciències polítiques i investigadora de la Universitat de Saragossa, Emmanuela Lombardo que va exposar l'evolució de les polítiques de gènere tant a nivell global com local.

Les jornades han permès conèixer experiències de diferents Ajuntaments de la província de Barcelona, del de Lleida i Barcelona i una realitat molt diversa com és la *Mancomunidad de Municipios del Valle de Guadiato* (Córdoba).

S'ha constatat que hi ha molt poca literatura sobre polítiques de gènere local i un buit legal sobre el funcionament i atribucions dels Centres d'Atenció a la Dona, que el supleixen les administracions locals sense que tinguin cap obligació legal.

Fruit d'aquesta manca de legislació són els diferents models de Centres existents, doncs cada municipi els ha creat i adequat en funció de la seva pròpia realitat. S'ha vist com a Catalunya aquests Centres s'han posat en marxa sota la gestió directa dels Ajuntaments, amb un cert suport de la Diputació de Barcelona i amb poques ajudes econòmiques

per part de l'Institut Català de la Dona. Aquest fet contrasta força amb el model andalús explicat per les representants de la *Mancomunidad del Valle de Guadiato*, que tenen una col·laboració important del *Instituto Andaluz de la Mujer*.

Aquests Centres varen néixer per prestar una funció d'assistència i, poc a poc, han anat fent un treball de sensibilització i prevenció, passant a ser l'eix que vertebrava les regidories d'Igualtat. Es calcula que entre un 15% i un 20% dels casos atesos fan referència a situacions de violència domèstica o de gènere i la resta són molt diversos, com assessorament jurídic, laboral, atenció psicològica, social...

Per una altra part, es veu molt necessari el foment de l'associacionisme femení, com a suport cabdal en l'elaboració de les polítiques d'igualtat. Finalment, cal assenyalar la clara aposta que s'ha fet pel foment del treball transversal, que es tradueix en una voluntat d'aplicar la perspectiva de gènere als diferents sectors o serveis, fent servir una metodologia de treball diferent a l'actual. ■

POLÍTIQUES DE TRANSVERSALITAT

Acabem de passar el 25 de maig. Les eleccions municipals han escollit les regidores i regidors que durant els propers quatre anys governaran els nostres pobles i ciutats. Dia a dia creix el nombre de dones caps de llista i per tant cada vegada tindrem més alcaldesses. En aquestes eleccions hem vist com, en alguns municipis i en certes formacions polítiques, ja s'ha assolit la paritat en les llistes electorals.

Aquesta major presència de dones impulsa la creació de les regidories de la dona. Poc a poc deixen de ser programes englobats dins l'Àrea de Serveis Socials i es configuren com àmbits amb política, personal tècnic, programa i pressupost propis. Sovint es posa en dubte si són necessàries aquestes regidories, si no ens estarem aïllant i creant els nostres propis espais... La resposta, davant dels resultats obtinguts, és afirmativa, sí són necessàries, i cada cop són més les alcaldesses i alcaldes que creuen en la seva existència i les posen en marxa.

A Sant Boi la regidoria de la dona és relativament jove: es va crear l'any 1999 i puc afirmar que durant aquests quatre

anys de treball el balanç ha estat positiu per molts factors, però en especial per la major incidència en l'aplicació de polítiques d'igualtat d'oportunitats. El ric moviment associatiu de dones també ha ajudat a l'hora de decidir i programar.

El món local és apassionant doncs els resultats del treball s'aprecien amb molta rapidesa per la proximitat i el tracte directe amb la gent. Quan dissenyem les polítiques per als nostres municipis hem de tenir clar que hem de fer visible el 51% de la població i per això és bàsic el treball transversal, sota les directrius de les regidories de la dona.

Les dones som ciutadanes, esportistes, consumidoras, treballadores, usuàries del transport públic... i les regidories de la dona, ara per ara, són necessàries per liderar aquesta presència i vetllar perquè els nostres ulls estiguin en totes les actuacions. ■

Amor del Àlamo
Regidora Àmbit Dona
Ajuntament de Sant Boi

ENSENYAR A SER MARES

Grups de suport i intercanvi per facilitar l'aprenentatge en els primers mesos

L'Ajuntament de Cornellà té en funcionament el programa **Ja som mares** consistent en la creació de grups de suport per a les mares i pares que acaben de tenir una criatura. Se'ls ofereix un espai educatiu en què junts poden compartir tot el que representa l'arribada d'un fill o filla a la família, sobretot si és el primer.

Es pretén que les noves mares se sentin ben acollides, còmodes, sense inhibicions, en un clima que afavoreixi l'intercanvi d'experiències i l'ajuda mútua alhora que s'aporta informació sobre temes referents a l'educació i criança del seu infant a fi que puguin sentir-se més segures en les decisions i actituds que hauran de prendre.

El naixement d'una criatura canvia la vida de la parella i, en general, és la dona qui més acusa aquest canvi. Encara que estigui envoltada d'atencions familiars, després del part es produeix un sentiment de solitud que reverteix en una gran necessitat de comunicar aquelles petites, però grans coses, que li preocupen.

Acollir, escoltar, tranquil·litzar, suggerir, orientar, informar, comprendre i

compartir són els ítems d'aquest programa, en el qual es tracten temes com conèixer bé el nadó i com anar-lo adaptant a la vida.

La lactància materna o artificial. L'augment de pes. Els còlics. El bany. La roba. El xumet. Els nous aliments i l'actitud davant les noves dietes. Les vacunes. La febre. Les malalties més freqüents. Els accidents domèstics.

El grup està format per 20 mares i els seus nadons, nombre idoni que s'intenta mantenir durant tot el curs, ja que facilita la comunicació, la relació i la bona dinàmica del grup.

Quan alguna de les mares finalitza la seva baixa maternal i deixa el grup, se n'hi incorporen d'altres. Així hi conviuen mares amb més experiència que donen suport a les noves. També, a mesura que els petits compleixen els 10 mesos, s'acomiaden del programa, ja que es considera que la creixent evolució dels infants demana altres propostes de suport. ■

Judith Ibàñez i Vives
Regidora

MOSTRAR LES DESIGUALTATS I ELS SEUS ORÍGENS

L'exposició **Dona, què més vols?** Petites i grans desigualtats entre dones i home fa un recorregut per les situacions de discriminació i els conceptes que l'expliquen

L'exposició pretén apropar-se a la realitat mostrant les desigualtats en funció del sexe perquè el primer pas per solucionar-les és detectar-les i conscienciar les parts implicades, que en aquest cas som tots, ciutadans i ciutadanes.

No ensenya només les desigualtats més *visibles*, com les que es donen en els espais de poder polític o econòmic, sinó també aquelles més subtils però igualment importants, com les que tenen lloc a l'àmbit laboral, al nostre sistema d'ensenyament mixt o totes aquelles desigualtats que es produeixen cada dia a casa nostra en el repartiment de les responsabilitats familiars.

No es tracta només d'exposar unes dades fredes sobre la situació, sinó convidar a la reflexió i explicar conceptes com la doble jornada, la participació o el sostre de vidre, per ajudar-nos a entendre per què i on ens trobem.

Des de la Declaració Universal dels Drets Humans, promulgada el 1948, que estableix, per primera vegada a la histò-

ria, la igualtat dels sexes, les dones hem assolit un gran avenç jurídic. Malgrat això, la discriminació per raó de sexe està present en tots els àmbits de la societat, des del domèstic fins el polític. El model social de repartiment de treball i de responsabilitats en funció dels sexes està en crisi, perquè està basat en la desigualtat.

Igualtat d'oportunitats no és igual a uniformitat. Homes i dones som diferents i cal tenir-ho en compte. Però aquest fet no ha de lesionar els drets de ningú i actualment es lesionen els drets de les dones.

La mostra que es pot veure a l'Ateneu, està organitzada per l'Ajuntament de Cerdanyola i produïda per l'Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat de la Diputació de Barcelona. ■

Dolors Toló

Tinent d'Alcalde de Servei a les Persones
Ajuntament de Cerdanyola del Vallès

AVANÇAR EN LA IGUALTAT EN LES EMPRESES DE LA CIUTAT DE BARCELONA

Des de l'Ajuntament de Barcelona s'està desenvolupant un projecte per promoure la igualtat d'oportunitats entre dones i homes adreçat a empreses que permetrà reconèixer els esforços d'organitzacions que ja hi estan treballant i animar a la resta a que iniciïn el procés

Un estudi de setembre de 2002 assenyalava que les dones catalanes cobren un 19,3% menys que els homes amb la mateixa formació, càrrec i antiguitat. Aquest estudi, encarregat per la Fundació Bofill, mostrava com les desigualtats salarials en el mercat laboral català van augmentar entre el 1995 i l'any 2000, sent les dones les més perjudicades per aquestes diferències. Les dades actuals, lamentablement, mostren que aquest escenari no ha canviat.

La Comissió Europea, en el seu setè informe sobre la igualtat d'oportunitats, confirma que queda molta feina per fer, i no només pel que fa a les polítiques públiques o d'empresa, sinó també pel que fa als canvis sociopsicològics de la nostra societat. Hem de reconèixer que es tracta de dades molt difícils d'explicar en el segle XXI. I encara més si afegim altres aspectes de discriminació com una major precarietat laboral per a les dones i la dificultat per arribar a llocs de direcció, entre d'altres. Hi ha fórmules, assajades a altres països i que comencen a arrelar també en el nostre, que incrementen tant l'eficàcia de les organitzacions com el rendi-

ment i la satisfacció de les persones que hi treballen. Parteixen d'integrar el saber femení a tots els àmbits de l'organització i establir mecanismes interns que permetin una major conciliació de la vida personal, laboral i familiar pel personal de l'empresa.

Davant d'aquesta situació, des de la Regidoria de la Dona i el Sector de Serveis Personals s'ha treballat conjuntament amb 16 empreses pioneres de la ciutat en l'elaboració d'una *Guia de Criteris Ètics per a la igualtat d'oportunitats* que consisteix en una sèrie de principis que es desenvolupen en pràctiques concretes per tal d'aconseguir aquesta igualtat d'oportunitats en el centre de les organitzacions. A partir d'ara, poden sumar-se més empreses al programa i participar en la formació, assessorament i desenvolupament del seu propi pla d'igualtat. És un repte important i gens fàcil, però sabem que estem en el bon camí. ■

Lourdes Muñoz Santamaría

*Regidora Ponent de Política de la Dona
Ajuntament de Barcelona*

NETEJAR 'EN NEGRE'

Quatre municipis posen en marxa el projecte EMERGIM per evitar l'economia submergida, present en el 85% dels treballs de neteja i atenció a la llar

L'economia submergida o informal està present en la societat de formes molt diverses. El mercat de treball irregular, el treball en *negre*, és una realitat arrelada i acceptada que passa desapercebuda per una bona part de la ciutadania i, fins i tot, per especialistes o responsables públics.

Un sector –no l'únic, lamentablement– que es caracteritza per l'acceptació implícita dels dictats de l'economia informal, del treball en *negre*, és el de la neteja i atenció a la llar. El projecte EMERGIM, que s'està impulsant als municipis de Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, Igualada i Manresa, en el marc de la iniciativa comunitària europea EQUAL, parteix de la constatació de la desigualtat que es dona en aquest sector: la neteja i atenció

a les llars està identificada com a feina poc valorada, poc qualificada i en la seva pràctica totalitat realitzada per dones. Treballen, en un alt percentatge, en condicions precàries, irregulars, sense seguretat social ni normatives de salut i seguretat en el treball, sense el reconeixement ni la valoració suficients.

EMERGIM pretén, entre d'altres, experimentar fórmules per dignificar les treballadores d'aquest sector i qualificar-les professionalment.

En les quatre ciutats esmentades s'ha fet un estudi el qual detecta que:

- un 26,9% de les llars utilitza el servei de neteja (més de 16.000 llars)
- en el 85% dels casos no hi ha contractació, és a dir, es fa de forma irregular, en el marc de l'economia submergida
- si fos possible regularitzar totalment el sector –cosa difícil i lenta sense mecanismes correctors– podrien arribar a emergir més de 5.000 llocs de treball en els quatre municipis

Possiblement, amb matisos, aquestes dades es poden fer extensives a tot el país. Per tant, calen mecanismes i serveis per avançar en la regularització i professionalització d'aquest sector.

No val resignar-se al dictats de l'economia submergida. ■

Ajuntament de Vilafranca

FORMACIÓ I SUPORT PER A LES NOVES EMPRENEDORES

Ja fa més de 16 anys que Barcelona Activa, l'Agència de Desenvolupament Local de l'Ajuntament de Barcelona, va crear ODAME, un programa que assessora, informa, orienta i acompanya les dones emprenedores -ara també per Internet- sobre com crear i consolidar empreses de qualitat i amb sentit de futur

Una característica del programa és que les dones que participen a ODAME han de posar en marxa l'empresa mentre reben la formació, fet que facilita compaginar la teoria amb la pràctica.

La majoria ja arriben amb una idea de l'empresa que volen crear i durant el programa es concreta i s'acaben de perfilar les possibilitats del mercat, es dissenya el producte i es donen coneixements sobre distribució, comptabilitat i organització d'empresa, en general a càrrec de persones del món empresarial. El seguiment del negoci és permanent i un cop ja funciona, cada empresària té una assessora a qui pot consultar qualsevol problema que sorgeixi. Es pretén que cada participant faci una investigació de mercat, elabori un pla d'empresa viable i tingui una petita cartera de clients.

Més de 2.300 dones han participat en els diferents programes al llarg de tots aquests anys; s'han creat 404 noves empreses i 514 empreses de nova creació han rebut suport davant dificultats concretes.

D'entre aquestes emprenedores que han creat amb èxit la seva empresa hi trobem *La Pelu SL de la Llum Ventura; Equip Proservis SL, amb Mercedes Jiménez; Bluart de Gemma Beltran; Ikar, ingenyeria industrial, amb Gloria Vilalta; Cristina Amat, estètica de Terrassa; Central Animals, amb seu a Santa Perpètua de Mogoda; MPD Markèting, amb Maite Dufol; Mariló Casals, parapsicologia; V.G.Sataff. Recursos Humans, amb Mª Dolors Guinés; Mémora, obres d'interiorisme, amb Elena Mora i un llarg etcètera.*

ODAME, UN PROGRAMA I UNA ASSOCIACIÓ

L'any 1994, un grup de dones que havien participat en el programa ODAME va veure la necessitat i la conveniència de crear una Associació de Dones Emprenedores per continuar obtenint el suport a la consolidació de les seves empreses i per dinamitzar-les a través de l'intercanvi amb altres empresàries. Dels seus objectius cal assenyalar la representació i promoció dels interessos de les emprenedores, així com l'assessorament i orientació en el seu projecte empresarial.

Les diferents activitats empresarials de les associades s'emmarquen en el sector terciari, amb un predomini d'un 25% del sector serveis; un 19% el comercial; un 12% el sector de producció; un 11% intermediació i empresa; i ja per sota del 10%, ensenyament i gabinets d'estudis; activitats artístiques; subsector sanitari; serveis culturals; publicitat i restauració.

MARIA ELENA MORA, ACTUAL PRESIDENTA

Una de les empreses de dones que s'ha creat a partir del programa ODAME és Mémora, dirigida per l'interiorista Maria Elena Mora, que fa un any exerceix la presidència de l'Associació de Dones Emprenedores Odame.

El despatx de Maria Elena Mora es dedica, des de l'any 1986, al disseny i la decoració d'interiors, tant per a particulars com per a locals comercials. També ofereixen el servei d'elaborar el projecte i l'execució de les obres.

Mora dirigeix un equip de persones especialitzades i amb una llarga experiència en la creació d'ambients. Tal i com diu ella, per fer d'interiorista cal sensibilitat i qui la tingui pot exercir la professió, tant si és home com dona.

Com a mare de dos nens reconeix les dificultats que suposa compaginar la vida professional amb la familiar i que es necessita molta cooperació de la parella, però malgrat ser conscient que, de vegades, li falta temps per ser mare, fa una defensa aferrissada de la seva feina, perquè creu que li garanteix la seva llibertat personal. Té clar que, com a dona, no ha de renunciar a res, però "les complicacions arriben quan intentes posar-ho en pràctica", assegura.

Com a tantes altres dones empresàries a Maria Elena Mora li ha tocat interpretar el paper de superdona, un rol difícil però que li permet realitzar-se tant a nivell personal com professional i d'això n'està molt orgullosa. ■

Marta Corcoy

On són els drets de les dones en la Convenció Europea?

La igualtat de gènere no s'inclou ni en els principis ni en els objectius de la futura Constitució

La Convenció Europea ha entrat ja en una quarta fase. Després del període d'escoltar opinions, després dels debats concrets en diferents grups de treball i després de les propostes de text presentades, es troba ara en plena fase de discussió de l'articulat, amb totes les aportacions i esmenes presentades. I en la reunió plenària dels dies 30 i 31 de maig s'hi presentarà un nou redactat complet. Tant de bo després d'aquest plenari puguem dir que tot el que es descriu a continuació ja s'ha aconseguit.

L'octubre de l'any passat, la presidenta de la Comissió dels Drets de la Dona i Igualtat d'Oportunitats del Parlament Europeu, Anna Karamanou, va presentar en una carta al president de la Convenció, Giscard d'Estaing, les aportacions de la comissió, tot recordant que a la taula de treball composta per 105 membres només hi ha 17 dones. Poc després, el novembre, es va conèixer el projecte d'esquelet de la futura Constitució, que va originar un fort sentiment de decepció. El desembre, però, semblava que s'obria un espai a l'esperança quan, també per escrit, Giscard confirmava el seu suport al treball aportat a la Convenció per la Comissió dels Drets de la Dona, tot dient que considerava els temes de la igualtat entre homes i dones de la més gran importància, i que estava d'acord amb la necessitat de reforçar les disposicions en aquest camp en la futura Constitució.

Però quan el 6 de febrer d'enguany es va presentar el projecte dels 16 primers articles, aquest compromís de Giscard no va aparèixer. No s'havien escoltat les recomanacions del grup sobre l'Europa Social d'incloure la igualtat de gènere

tant en els valors com en els objectius. La prohibició de discriminacions basades en el sexe tampoc no hi apareixia, ni el principi de representació igual d'homes i dones en la presa de decisions.

Segons la Comissió dels Drets de la Dona, "lluny d'haver-se integrat, com es volia, una lògica de *mainstreaming*, el tema de la igualtat dels homes i les dones està per darrere dels compromisos que ja inclouen els tractats actuals". Anna Karamanu, ha afirmat en un encontre sobre Informació de gènere i Europa, celebrat el passat abril a Roma: «Hauríem de tenir les bases per una Constitució europea que no fos regressiva respecte les polítiques de gènere. ■

M. Àngels Espuny

L'eurodiputada socialista Anna Terrón, a l'estand que el Fòrum Cívic per una Constitució Europea va instal·lar a la Rambla de Canaletes de Barcelona el 9 de maig de 2003, Dia d'Europa.

Esmenes presentades

Les esmenes presentades per la Comissió dels Drets de la Dona del Parlament Europeu es refereixen a la igualtat dona-home i a la integració de la dimensió de gènere i s'adrecen a la Part I de la futura Constitució Europea:

En l'Article 2 es parla dels valors de la Unió, i s'hi proposa afegir el valor de "la igualtat, en particular la igualtat de dones i homes". La realitat és que, tot i els molts anys de legislació en matèria d'igualtat de gènere a la UE, la desigualtat entre homes i dones continua sent sistemàtica i està institucionalitzada en tots els àmbits. La igualtat d'homes i dones ha de continuar sent un valor fonamental explícitament expressat.

En el nou article 6^è s'indica: "En el camp d'aplicació d'aquesta Constitució i sense perjudici d'altres especificacions previstes, qualsevol discriminació basada en el gènere (o el sexe) serà prohibida".

En l'Article 8 és on es parla dels principis fonamentals, i, per tant, en ell ha de continuar figurant, com fins ara, la integració de la dimensió de gènere. Si figura en aquesta Part I, tindrà molta més força, perquè els principis són, des d'un punt de vista jurídic, més forts que les polítiques. Actualment, l'article relatiu al *mainstreaming* (article 3.2) es troba en la Part I, dins del títol dedicat als principis. Si ara es treu de la Part I, seria un retrocés. D'altra banda, i donada la seva naturalesa horitzontal, un cop assegurat que apareix a la Part I, també ha de figurar en la Part II, en l'apartat dedicat a les polítiques de la UE.

En l'Article 12 es parla dels àmbits en què s'aplicaran les competències compartides de la UE, i es proposa afegir l'àmbit "igualtat de gènere". Així es garantirà que hi hagi una base legal específica per aplicar a la igualtat de gènere en la Part II del text.

Informació sobre les activitats del Parlament Europeu:

www.europarl.es / www.europarl.eu.int

A càrrec de **La Cantant Calva**

Posem de cara a la paret:

- 'El Periódico de Catalunya'
- Ciutadans pel canvi
- Desodorant Axe

Les dissenyadores també col·laboren amb Déu

Aplaudim la iniciativa d'*El Periódico* d'adherir-se a la celebració de l'Any del Disseny.

Ens sorprèn, però, que entre els objectes escollits per oferir cada diumenge no n'hi hagi cap creat per una dissenyadora, que també n'hi deu haver que ajudin Déu a millorar el món.

Intuïm que hi haurà una segona edició en la que es mostri que les dones dissenyadores també col·laboren *divinament* en aquest intent de millorar la quotidianitat a través del disseny. ■

Poc canvi sense ciutadanes

La llengua ens dona l'oportunitat d'observar la realitat i les transformacions socials des de totes les perspectives. Les paraules són les coses, que diu un filòsof, o les persones, diem nosaltres, perquè el que no s'esmenta no existeix.

Enfront l'economia del llenguatge dels genèrics masculins que escatimen la pluralitat proposen la generositat de les paraules: Ciutadans i ciutadanes pel canvi.

O bé, fer servir un genèric neutre que no exclou ningú: Ciutadania pel canvi.

A veure si ara que vindran les eleccions a la Generalitat ens sorprenen amb algun canvi... almenys en el nom! ■

L'efecte AXE o l'estereotip suat

Els primers a qui caldria aplicar el desodorant que anuncien fora als creatius publicitaris de la campanya de l'efecte Axe i, de retruc, als clients que els contracten, doncs fan ferum d'estereotip suat. L'espot ens mostra unes noies que fins i tot en els moments més terribles, després d'un accident o en un incendi, o en situacions quotidianes, mentre netegen el cotxe o fan meditació, han d'estar pendents del seu aspecte físic doncs en qualsevol moment pot aparèixer el MASCLE, *desodorat* i perfumat, i corren perill de ser envaïdes per un atac de libido que no els doni temps ni de depilar-se. Ai senyors de l'AXE! potser vendran algun pot de desodorant a algun home despistat que confongui les fantasies masculines amb la realitat però... els asseguro que fan el ridícul mostrant aquestes dones absurdes que només tenen lloc en la seva escalfeïda imaginació. ■

Gata Lina & cia

Gemma

Exposicions

• La Sala d'Exposicions del Palau de la Música de València reuneix una àmplia mostra de les pintures de **Maria Aranguren**. Llicenciada en Belles Arts, Aranguren treballa a la capital madrilenya i exposa les seves obres pictòriques arreu de l'estat espanyol.

Si viatgeu a València, teniu ocasió de veure aquesta retrospectiva al llarg dels mesos d'estiu.

Sala d'Exposicions del Palau de la Música de València

Passeig de l'Alameda, 30 València

Dates: 1 – 31 juliol de 2003

Més informació: 96 337 50 20

• **Mirar i ser mirades. Dones que han marcat la història de la fotografia**

La Fundació Caixa de Sabadell ha reunit obres de 60 fotògrafes de diversos països del món per oferir al públic català la mostra *Mirar i ser mirades. Dones que han marcat la història de la fotografia*. La comissària de l'exposició és Martine Soria i destaca que el nexa comú de les fotografies és plasmar dones captades per la retina d'altres dones.

Autores com **Berenice Abbot** i **Lisette Model** en el camp documental o **Jo Ann Callis** i **Gertrude Fehr** en l'àmbit de la fotografia experimental hi són presents a través de les seves obres d'art al costat de les de grans noms com **Annie Leibovitz**, **Dora Maar**, **Cristina García Roderó** i **Christine Spengler**.

Després de Sabadell, serà Bilbao la ciutat que aculli aquesta magnífica exposició. No us la podeu perdre!

Dates:

- fins mitjans de juny de 2003

al **Saló Modernista Caixa de Sabadell:**

C/ Gràcia, 17 Sabadell

Més informació: 93 725 95 22 www.fcaixasabadell.org

- juliol i agost de 2003

a l'**Aula de Cultura de BBK:** C/ Elcano, 20 Bilbao

Més informació: 94 401 74 94

Llibres

Orosia. Mujeres de sol a sol, diverses autores

Onze escriptores de reconegut prestigi literari participen en aquest llibre col·lectiu que vol ser un homenatge a la dona del món rural i també una reivindicació de la seva figura com a part

fonamental d'una societat que la va marginar. Ens mostra 40 fotografies de dones anònimes de la primera meitat del segle XX amb relats breus de Rosa Regás, Maria Barbal, Soledad Puértolas o Julia Otxoa on se succeeixen els paisatges rurals, el món de la muntanya, les dificultats de subsistència... sempre a través dels ulls d'una dona.

Pirineum Editorial, Huesca, 2002, 20 €

Ellas mismas. Mujeres que han hecho historia contra viento y marea,

de María Teresa Álvarez

Recuperar la memòria de 27 persones que van deixar un lle-

gat profund al llarg dels segles és l'objectiu del llibre. Pintores, reines, monges, escriptores o cantants formen part d'aquest recorregut cronològic que la periodista María Teresa Álvarez ha recollit en un sol volum que s'inicia amb la princesa francesa Leonor Plantagenet i acaba amb Clara Campoamor. La Esfera de los Libros, Madrid, 2003, 21€

El malentendido. Cómo nos educan los medios de comunicación,

de Margarita Rivière

L'autora assenyala que els mitjans de comunicació ja no es dediquen a informar, sinó que s'han conver-

tit en una instància educadora de formació permanent i aquest és el gran malentès, doncs no ens adonem de fins quin punt influeixen en la nostra vida, en els valors, interessos, hàbits i gustos.

Rivière es pregunta: Són conscients els i les periodistes del seu paper? Saben les noves generacions que són producte de l'educació dels mitjans?

Editorial Icaria, Antrazit, Barcelona, 2003

Teatre

GREC 2003

El festival d'estiu per excel·lència de la ciutat de Barcelona se celebrarà des del 25 de juny fins el 31 de juliol. Borja Sitjà, director del Grec 2003, destaca que el públic podrà gaudir de 75 espectacles repartits en 25 espais de la ciutat. Dins de la programació musical, hi haurà una trentena de concerts, entre els quals cal destacar el de la cantant francesa **Jane Birkin**, la catalana **Mayte Martín** acompanyada de la ballaora **Belén Maya** o l'incombustible **James Brown**. El teatre o els recitals repartits en diversos espais com el Teatre Grec de Montjuïc, el Mercat de les Flors o l'Auditori també hi seran presents a les nits barcelonines. Recordar que l'emblemàtica Plaça del Rei queda enguany inutilitzada per les obres que es fan en el Palau del Lloctinent i la Casa Padellàs.

Més informació: www.bcn.es/grec

TU ETS MESTRE

PERQUÈ ELS QUE VÉVEN DE FORA CONEGUIN I PARLIN EL CATALÀ, TU ETS EL MILLOR MESTRE. PARLA'LS EN CATALÀ.

Més de 65.000 persones que vénen de fora aprenen el català, cada any, amb els diversos programes d'ensenyament lingüístic. Ajuda'ls a practicar. Si els parles en català, els ajudaràs a integrar-se a la nostra cultura i, a més, contribuiràs al seu desenvolupament personal i professional.

el futur creix
a Catalunya →

Generalitat
de Catalunya

www.gencat.net

Els drets, una causa pendent

Els progrés en la lluita pels drets de les dones ha estat molt tímid i fins i tot ha sofert un retrocés, segons L'Atlas del diari francès *Le Monde Diplomatique* publicat a principis d'any.

L' article, més aviat pessimista, dedicat als drets de les dones afirma que malgrat que les lluites feministes hagin aconseguit conquestes en els terrenys polític, social i familiar en alguns països, des que se celebrà, l'any 1995, la IV Conferència de les Dones a Pequín, i amb ella l'adopció d'un programa en favor de l'emancipació femenina, els avenços no han estat els esperats, i en alguns àmbits com l'escolarització, hi ha hagut un retrocés considerable.

El periòdic francès destaca el fet que, d'aquí uns anys, la situació escolar femenina empitjorarà. Mentre que l'educació juga un rol fonamental per accedir a l'autonomia de la persona, l'escolarització femenina és molt baixa en els països menys desenvolupats: el 60% escàs de les nenes van a l'escola primària, però menys del 15% arriba a la secundària, segons dades de la Unesco. Això es tradueix en que el 62% de les dones són analfabetes, mentre que els homes analfabetes representen un 40% (dada no menys desoladora). Segons el mateix organisme, l'escolarització retrocedeix en un gran nombre de països. És aquest el cas de 10 països de l'Àfrica subsahariana, en 7 del continent asiàtic, en 10 d'Amèrica Llatina i el Carib, i en 6 a Europa de l'Est.

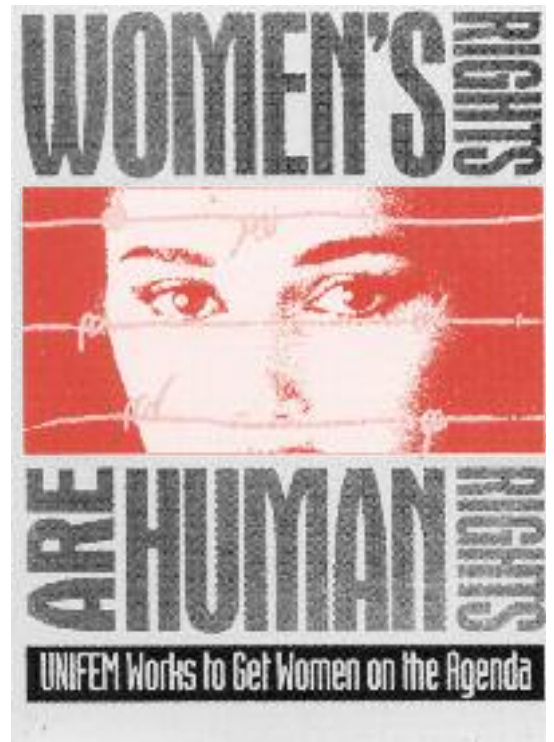
Dues de les causes d'aquest retrocés són, primerament els plans d'ajustament que les institucions internacionals imposen a diversos països i que provoquen una reducció de les despeses públiques; la segona es tracta de la flexibilitat del treball que moltes empreses practiquen i que implica una total disponibilitat de les assalariades. La història, ja ens la coneixem, les petites abandonen l'escola per prendre la plaça de les seves mares i assegurar d'aquesta manera les tasques familiars i també l'atenció als malalts, cada vegada menys assegurada pels dispensaris i els hospitals.

Una plaga insostenible: la violència de gènere

La violència de gènere constitueix la plaga més insostenible i estesa al món, segons la revista francesa, i es destaca que les guerres de Bòsnia, Ruanda o Algèria han fet que es (re)descobreixi que la violació podia esdevenir un arma de guerra.

Segons les dades de la Marxa Mundial de Dones de l'any 2000, la majoria dels 9 milions de dones prostitutes han estat forçades a exercir la prostitució. Cada any quatre milions de dones al món són venudes per estar a disposició d'homes com esclaves, prostitutes o esposes.

L'Organització Mundial de la Salut afegeix més dades:

la violència familiar afecta entre el 10% i el 50% de les dones en tots els continents. Als USA aquest percentatge és del 20%, a Europa és del 40%, el 42% a països com Ghana o Bangladesh i és d'un 58% a Turquia. La violència domèstica és la cinquena causa de mortalitat femenina al món, segons afirma el Banc Mundial. Aquest breu repàs per les qüestions pendents que tenim les dones arreu del món hauria de servir-nos a les dones occidentals per refermar la nostra lluita i reclamar mesures als nostres governs que facin possible canvis estructurals en la mentalitat, en l'economia i en la política. ■

Aida Palau Sorolla

On cercar més dades:

United Nations Development Fund for Women:
unifem.org

Estadístiques del Banc Mundial:
genderstats.worldbank.org

Encore féministe!
encorefeministes.free.fr

Women's human rights Wath net:
www.whrnet.org

Marche Mondiale des femmes 2000:
ffq.qc.ca/marche2000/fr/

Nouvelles questions féministes:
unil.ch/liege/nqf

Institut de recherche sur les sociétés contemporaines:
www.iresco.fr

Amazone, un model de centre de dones al bell mig d'Europa

Amb la cada vegada més propera restitució del Centre Francesca Bonnemaison com a Centre de Cultura de les Dones a Barcelona, s'ha reobert el debat sobre el model de gestió més adient per a un centre d'aquestes característiques. Exemples en tenim pocs, però un d'ells és, sens dubte, el d'Amazone, el Centre Nacional de Recursos per la Igualtat entre les dones i els homes de Brussel·les.

Darrera d'aquest nom hi ha molt feina feta, des de l'any 1995, per tirar endavant un centre de referència a Bèlgica i, per extensió, a Europa en els temes d'igualtat de gènere i un espai de trobada i d'acollida de diverses organitzacions de dones belgues que, sense aquest centre, tindrien moltes dificultats per desenvolupar la seva activitat.

Així doncs, a més de centre de documentació i recursos, Amazone alberga i dona suport logístic a diverses associacions de dones: unes tenen la seva seu al centre i d'altres comparteixen despatxos i fan ús comú dels espais i dels serveis, que es poden llogar a preus assequibles. Entre les associacions amb base a Amazone hi podem trobar des de la Universitat de Dones, que fa recerca i imparteix estudis feministes per donar a conèixer el "saber de les dones" des de diverses disciplines, fins la Biblioteca Léonie La Fontaine, que conté fons bibliogràfics cobrint

tots els camps de la producció científica dels estudis feministes, passant pel Centre d'educació feminista permanent o altres tan diverses com la Unió de Dones Africanes o l'Associació Femenina Belgo-Turca. Diverses d'aquestes organitzacions disposen d'un local propi a Amazone, encara que es gestionen independentment del Centre, que, per altra banda, posa al servei de les associacions sales de reunió, una sala d'actes totalment equipada, accés a Internet i a les darreres tecnologies de la comunicació i el seu Centre de Documentació sobre totes les polítiques d'igualtat d'oportunitats portades a terme per les autoritats públiques del país i d'Europa.

Diàleg entre associacions i institucions

Justament, un dels objectius principals d'Amazone és millorar el contacte i la comunicació entre el món associatiu de les dones i el dels ministeris, governs i diverses autoritats públiques. Però l'accés a la informació sobre el present no treu la importància del passat en la història del moviment de les dones; un altre dels plats forts d'Amazone és el Centre d'Arxius per a la història de les dones (CARHIF), una entitat que ajuda a recrear i documentar la història de les dones de Bèlgica i que ha estat pionera a Europa en la recuperació de la memòria històrica de les dones arreu. Molts dels serveis oferts per Amazone es fan a través d'Internet, amb butlletins electrònics i per la seva pàgina web: www.amazone.be. És molt recomanable. Feu-hi un clic i preneu-ne nota! ■

Elena Tarifa

Com es financia un projecte així?

A Amazone hi treballen 20 persones i només reben subvenció ordinària del govern belga. Moltes de les despeses s'han de pagar, doncs, a través de l'auto-gestió. En aquest sentit, una de les iniciatives més reeixides ha estat el Restaurant d'Amazone que està obert tots els dies al públic amb una temptadora carta oferint plats de qualitat a bon preu. També té un ambient molt acollidor i per aquests motius l'han convertit en un dels locals més concorreguts de la zona, situat molt a prop del centre de Brussel·les.

Treballar amb sòcies europees

Amazone participa i és *partenaire* de molts projectes Europeus, com el *Diane*, per promoure l'activitat de les dones emprenedores, o el *Gènova*, per eliminar els estereotips en l'educació i per fer més igualitari l'accés d'homes i dones a tots els àmbits acadèmics. Un dels projectes més interessants impulsats per Amazone és el de *Dona i Management*, que pretén formar les dones dirigents d'organitzacions no governamentals per poder millorar la seva gestió i dotar-les de noves eines.

Montserrat Puig, nova presidenta de l'ADPC

Poques vegades parlem de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, en realitat és l'entitat que fa possible l'edició de la revista *Dones*, però avui s'escau.

El passat 9 d'abril es va celebrar l'Assemblea ordinària i, després de la lectura i aprovació de la Memòria d'Activitats i del balanç de la gestió econòmica, es va fer el relleu de la Junta.

L'única candidatura presentada va ser aprovada per unanimitat, quedant constituïda de la següent manera:

Montserrat Puig (Presidenta), Esther Molas (Secretària), Marta Corcoy (Tresorera), Amada Santos (Vicepresidenta 1ª), Tona Gusi (Vicepresidenta 2ª), i Regina Farré, Carolina Barber, Esther Alloza, Iolanda Clop, i Dolors Viñas són Vocals.

Pluralitat, consens i diversitat definirien aquesta candidatura, que a més a més d'impulsar les comissions ja existents, s'han proposat crear una Agència de Notícies de Gènere, i una Agenda de Dones Periodistes amb la seves especialitzacions, així com una comissió per gestionar nous projectes, i estendre l'afiliació pensant en les noves llicenciades.

En la mateixa assemblea, Montserrat Puig va tenir paraules d'agraïment per la presidenta sortint, Elvira Altés, i per l'equip que també havia posat els seus càrrecs a disposició.

S'inicia, per tant, una nova etapa plena d'il·lusions i de projectes, en la que esperem la col·laboració de totes les nostres sòcies.

A Catalunya hi ha 780 associacions de dones

L'associacionisme femení ha viscut un creixement espectacular pel que fa a diversitat d'associacions i nombre de dones associades i s'ha triplicat durant els darrers 10 anys. Actualment, a Catalunya, hi ha 780 associacions de dones i 60 vocalies de dones.

Després d'aquesta evolució, l'associacionisme de dones a Catalunya havia de reflexionar sobre el seu futur, la dinamització i l'adaptació a les noves realitats socials, culturals i laborals, i aquests han estat, de fet, els tres eixos que s'han analitzat i aprofundit en les tres ponències del Congrés d'Associacions de Dones de Catalunya, organitzat per l'Institut Català de la Dona, i celebrat els dies 30 i 31 de maig, a Tarragona.

El Barcelonès és la comarca amb més entitats de dones (257), seguida de la comarca del Segrià (59), Baix Llobregat (48), Vallès occidental (44), Tarragonès (40), Baix Camp (36) i Vallès Oriental (27).

Per a més informació
www.gencat.net/icdona

Reflexionar en femení

L'Oficina Tècnica del Pla d'Igualtat de la Diputació de Barcelona ha editat els números 13 i 14 de la col·lecció "Reflexions en Femení" que tracten sobre el *Benestar psicosocial de les dones* i sobre *Dones, associacionisme i participació*, respectivament.

En el número sobre el *Benestar psicosocial de les dones* es reflexiona, entre d'altres, sobre el malestar biològic, psicològic i social de les dones; els factors de risc; l'ús terapèutic de la paraula; l'atenció a les dones que demanen ajuda; què cal fer des de l'àmbit municipal i algunes propostes per a un programa de benestar integral amb perspectiva de gènere a l'atenció primària.

El número 14, *Dones, associacionisme i participació* fa una breu pinzellada històrica sobre l'associacionisme de les dones al nostre país, la doble militància política, els grups de dones a la democràcia, dates significatives, fites aconseguides... fins arribar a la situació actual: la incidència de la globalització en l'associacionisme de les dones, Internet i les xarxes de dones, els consells municipals de dones, els programes de la Unió Europea, i finalitza amb uns apunts bibliogràfics útils per a qui vulgui ampliar coneixements.

II Sínode Europeu de Dones

La segona edició del Sínode Europeu de Dones, organitzat pel Col·lectiu de Dones de l'Església i Synodàlia 2003, estarà presidit per Maria Josefa Amell i Maria Luisa Regard Massó i reunirà dones cristianes, jueves i musulmanes a Barcelona entre el 5 i el 10 d'agost, a la Universitat Autònoma de Barcelona, a Bellaterra.

Els set reptes del II Sínode es plasmaran a través de set interessants ponències que tractaran temes com "El repte de la diversitat cultural i religiosa en l'Europa contemporània" o "Les capacitats transformadores de les dones en els contextos religiosos". Aquestes aportacions estaran conduïdes per personalitats de gran relleu internacional com Rose Hudson, Teresa Forcades, Eske Wollrad o Svetlana Slapsak.

Més informació:
www.synodalia.net
Telèfon: 93 207 31 05

Granada inaugura el Centro Europeo de las Mujeres Mariana Pineda

Granada recupera la darrera casa de Mariana Pineda per acollir el *Centro Europeo de las Mujeres*, que va ser inaugurat oficialment el passat 21 d'abril. La creació d'aquest nou espai per a les dones, que depèn de la *Concejalia de la Mujer del Ayuntamiento de Granada*, té una triple finalitat: recuperar la figura de Mariana Pineda, símbol de la lluita liberal constitucionalista al segle XIX; ubicar la seu del Consell Municipal de la Dona; i proporcionar a les dones de Granada un fòrum de debat i de dinamització de projectes que tinguin com a objectiu aconseguir la igualtat de gènere. A més, el centre proposa una àmplia programació d'activitats socioculturals: tallers de formació feminista, conferències, visites culturals, un certamen de teatre, etc.

Mariana Pineda es va involucrar molt activament a la lluita i les conspiracions dels liberals contra l'absolutisme de Fernando VII. L'any 1831 es va descobrir a casa seva una bandera a mig brodar per a una projectada sublevació dels liberals a Granada, per la qual cosa va ser condemnada a mort i executada. És així com es va convertir en heroïna

romàntica de la Llibertat. Aquest centre mostra objectes de Mariana Pineda, documentació i premsa de l'època, gravats de la Granada del segle XIX, dibuixos de Dalí per la representació teatral de Lorca, etc.

El *Centro Europeo de las Mujeres* és també la seu del Consell Municipal de la Dona, un dels primers a ser aprovats a tot Espanya, l'any 1993, per recolzar les activitats de les associacions femenines.

Mª José Cantón

www.39ymas.com
Una web per
a les de més
de 40 anys

Aquest web està adreçat especialment a aquelles dones de més de 40 anys que vulguin gaudir d'un espai propi a Internet. L'objectiu d'aquesta pàgina web és oferir un ampli ventall d'apartats culturals, socials o jurídics. Per exemple, es pot trobar notícies sobre esdeveniments culturals, participar en el fòrum de debat, visitar la galeria Frida (espai virtual d'art contemporani) o utilitzar els serveis jurídics i de multimèdia. Aprofita aquest nou portal femení!

Formar les marroquines: un camí vers la democràcia

Un projecte del Gabinet de Relacions Internacionals de la Diputació de Barcelona, amb el suport de les Nacions Unides, aposta per la promoció de l'educació cívica i electoral de les dones al Marroc

El Marroc és un país en transició democràtica on la participació de la dona a la vida política i electoral és encara molt dèbil. S'estima que el 65% de la població femenina al Marroc és analfabeta i aquest alt índex d'analfabetisme fa que quedin apartades de la vida política del seu país.

La Diputació de Barcelona actua, en l'àmbit de la cooperació internacional, per donar suport al desenvolupament de les administracions locals i el reforç de la democràcia participativa. L'àrea del Magrib constitueix una zona geogràfica prioritària no només per raons de proximitat, sinó també per qüestions culturals i socials.

Per tal d'afavorir la incorporació de les dones a l'àmbit públic marroquí, la Diputació està desenvolupant un projecte de promoció de la educació cívica i electoral de les dones a la regió de Tensift-El Haouz-Marrakech. Aquest projecte, que executa l'associació regional ENNAKHIL, també rep el suport del Fons de Nacions Unides per la Població al Marroc (FNUAP) que n'assegurarà la bona divulgació.

El seu objectiu principal és promoure la participació cívica mitjançant la formació en valors i actituds democràtiques i

de valoració del seu paper com a dona dins la societat marroquina i per assolir-lo proposa:

- Informar i sensibilitzar sobre la importància de la seva participació en el procés electoral.
- Informar i formar a les dones sobre el contingut de la llei electoral i els partits polítics
- Formar a les dones sobre la gestió municipal, la vida de l'ajuntament i la feminització de les polítiques locals.

Aquest projecte té dues vessants que es realitzaran de forma paral·lela. D'una banda, es farà formació bàsica sobre nocions d'educació cívica i electoral per tal d'assegurar que les dones vagin a votar. De l'altra, es farà una formació més extensa a dones afiliades als partits polítics i que siguin candidates a les eleccions municipals del proper més de juny.

El projecte tindrà una durada de 18 mesos en els que es preveu fer un seguiment de la formació de dones, un cop elegides, i la difusió dels resultats. Aquest és el primer projecte que es fa al Magrib, organitzat únicament per institucions d'àmbit subestatal. S'espera poder extrapolar les bones pràctiques d'aquesta experiència a d'altres regions del Nord d'Àfrica.

L'orgull de ser un 'tonto del cul'

Per Joana Gallego

Estar orgullós de ser misogin és tan pueril com estar-ne de què et facin pudor els peus o de tenir halitosi. Diu Hernán Migoya que és molt sa. Potser sí, però també fastigós. Sincerament, estem davant d'un tema, el del llibre *Todas putas*, força complicat. Es barregen coses tan dispars com el moment electoral, la coincidència d'haver estat nomenada directora de l'*Instituto de la Mujer* l'editora del llibre, les declaracions de l'autor i el contingut del llibre pròpiament dit. Un còctel explosiu que ha provocat la polèmica que era d'esperar.

Com que aquí no hi cap fer una anàlisi en profunditat de tot plegat, triaré la part que s'adiu més amb un "talòs d'Aquil·les". Estem davant un noi que vol anar de provocador i al qual li ha sortit *el tiro por la culata* com es diu en castellà.

En un moment tan confús, editorialment parlant, no és estrany

que una editora *modelna* i un escriptor –o el que sigui– espavilat, hagin trobat un tema sobre el qual no és fàcil fer broma i hagin decidit transgredir les convencions morals.

Bé, res a objectar que un autor intenti crear personatges i històries truculentes i esgarrifoses. El camp de la literatura està ple de personatges monstruosos: assassins, violadors, estafadors, vividors, etc. Només que per fer allò i sortir indemne s'ha de tenir una cosa: talent.

Per escriure sobre depèn de quins temes s'ha d'estar a l'alçada del geni, s'ha de tenir un domini narratiu i una capacitat de crear de la qual, pels fragments que s'han reproduït del llibre *Todas putas*, el noi de Ponferrada n'està ben lluny. Si tot el llibre té el vol literari que els fragments que s'han publicat, d'una grolleria i una ordinària insofribles, el

millor que es pot fer és ignorar-lo. Tot el que no sigui això es fer-li publicitat gratuïta, i, certament, el llibre no se la mereix. L'autor diu que amb el llibre intenta entendre si té alguna cosa en comú amb els monstres que tots tenim a dins. Jo no sé si Hernán Migoya té a dins un monstre, però el que sí que té és un *tonto del cul*.

Una altra cosa és si la directora de l'*Instituto de la Mujer* ha de retirar el llibre o ha de retirar-se ella mateixa. Jo apunto que el que el PP ha de fer es tancar l'*Instituto de la Mujer*. Perquè un partit que no creu ni ha cregut mai en la igualtat entre homes i dones, el millor que pot fer és tancar la barraca i obrir-ne una altra més d'acord amb la seva ideologia: per exemple un *Instituto de la Familia*. Però aquest tema el deixarem per a un altre dia. ■

- Em subscric a la revista *Dones* pels quatre números de l'any 2003 per l'import total de 8 €
- M'interessa l'oferta especial dels primers deu números de la revista *Dones* per un import de 20 €
- Autoritzo a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya perquè carregui al meu compte o llibreta l'import:
- la subscripció anual 8 €   dels 10 primers números 20 €

Nom _____

Cognoms _____

Adreça _____

Població _____ Codi postal _____

Telèfon _____

Adreça electrònica _____

Forma de pagament mitjançant rebut domiciliat al meu compte número _____ del banc o caixa _____

Ens podeu tornar aquesta butlleta per correu postal, per fax al **93 317 83 86** o bé per correu electrònic: **adpc@adpc.cc**

Aquesta publicació ha rebut el suport de:

Generalitat de Catalunya
Institut Català de la Dona

900 900 120

TRUCADA GRATUÏTA

Línia d'atenció a les dones en situació de violència

- ▶ A través del telèfon 900 900 120, un equip de persones professionals i especialitzades en diferents àmbits l'atendran de manera confidencial i personalitzada, facilitant informació, ajuda, orientació... i atenció immediata en cas d'emergències.

DIGUEM

PROU!

**CONFIDENCIAL
24 HORES**